KÜLTÜR avrupa

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi | Eylül 2016 | Sayı: 7 | www.avrupa-kultur.eu

Yobaz Batı'nın yobaz Doğu'su mu?

Caricatura Museum Frankfurt Sebastian Krüger'in pop insanları

Alp Hamuroğlu

■ AVRUPA'DAKİ TÜRK GAZETELERİNİN ÖLÜMÜ

■ BERLİN'DE SERGİ: ARABESK "İZLERİMİZ"

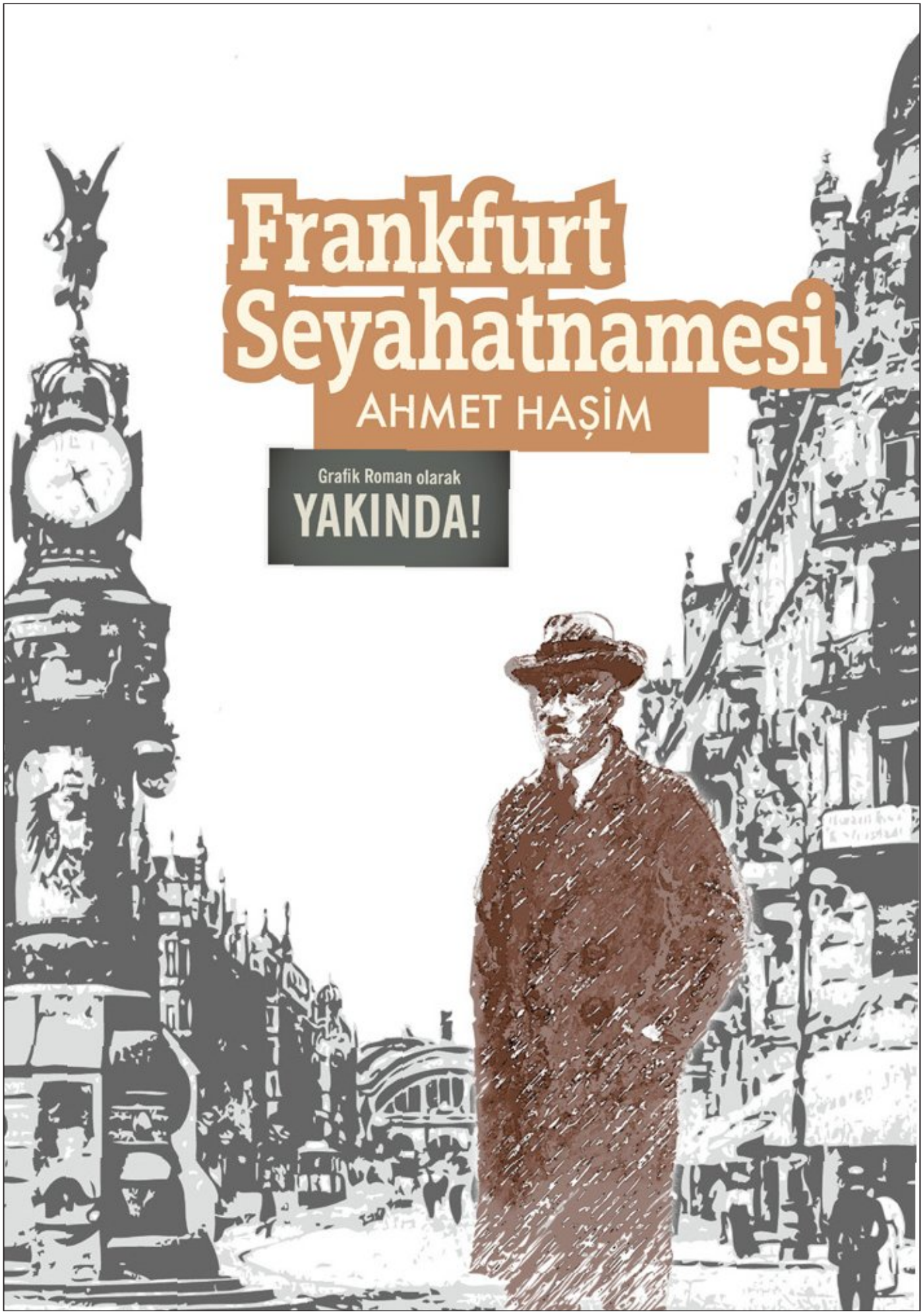
Frankfurt
Seyahatnamesi
AHMET HAŞİM
Grafik Roman olarak
YAKINDA!

İçindekiler

ALP HAMUROĞLU İÇİN KİLİT SÖZCÜKLER: AYDINLANMA VE DEVRİM

Yobaz Batı'nın panzehiri yobaz Doğu değil

Çalışmalarını uzun yıllardır Almanya'da sürdüren yazar-araştırmacı Alp Hamuroğlu yeni kitabında Batı ve Doğu karşıtlığını işledi. Merkezinde Türkiye'nin ve Cumhuriyet Aydınlanması'nın bulunduğu bir coğrafyadaki aydınlanma atılımının derinleştirilmesi halinde insanlık için yeni bir çağ açılabileceğini hatırlatan Hamuroğlu, sorularımızı yanıtladı.

SAYFA: 4

SEBASTIAN KRÜGER'İN MÜTHİŞ DÜNYASINDAKİ İNSANLAR

Hitler ve parmağı

ÖMER YAPRAKKIRAN

Frankfurt'un küçük ama çekici karikatür müzesi "Caricatura Museum", şu sıralarda müthiş bir portre ustasının yapıtlarıyla yeniden ilgi odağı. Genç yaşta uluslararası üne kavuşan ve çalışmalarıyla neredeyse başından itibaren herkesi şaşırtan Sebastian Krüger, yapıtları ve dünyasıyla ziyaretçileri büyülemeyi sürdürüyor. Sanat tarihçileri, Sebastian Krüger'in sanatını, günümüz medya dünyasının toplumdaki vazgeçilmez kişileri ve kendi görüntüsünün hayranı olan narsist kişiliklerin betimlemesi olarak yorumluyorlar. Bu istisnai portre ustasının yapıtları, medya ırmağının sanatsal resepsiyonunda kurgu ve gerçeği iç içe işliyor.

SAYFA: 18

AVRUPA'DA ÇÖKEN "MARKA" TÜRK GAZETELERİ

Gazetelerin ardından Türkçe de biter mi?

OSMAN ÇUTSAY

Marka Türk gazeteleri sapır sapır dükülüyor. Her geçen gün biraz daha ölen bir sektörle karşı karşıyayız. Yaklaşık 5.5 milyon Türkiye kökenli, yani Türkçe kullanabilen insanın yaşadığı Batı Avrupa'da, günlük Türkçe gazeteler fiilen ve ekonomik gerekçeler temel alındığında, çoktan beridir bitmiş durumda. Türkçeli milyonların ilgisizliği burada bir rol oynuyor olabilir belki, ama tek neden bu mu? İki yerel yayıncı, Mustafa Bozdurgut ile Günal Günal'ın analizleri...

SAYFA: 24

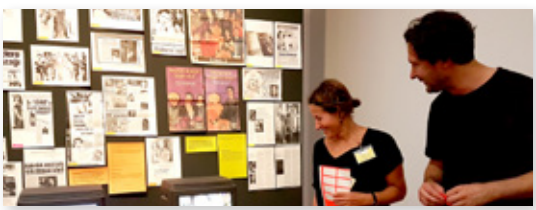

HAMBURGER BAHNHOF MÜZESİNDE "İZLERİMİZ"

Berlin'de arabesk ve Türk pop kültürü

Türkiye'nin önde gelen sanatçılarından Gülsün Karamustafa, arabesk, gecekondu ve çağdaş pop kültürün sadece Türkiye'de değil, "göçebeler" üzerinden Berlin'e nasıl yansıdığını ve "kimlik kurucu" niteliğini sergileştirdi. Haziran ayında açılan ve 23 Ekim 2016'ya kadar Hamburger Bahnhof -Museum für Gegenwart salonlarında sürecek olan "Chronographia" başlıklı sergide, sanatçının son 40 yıla yayılan çalışmalarından örnekler bir kompozisyon halinde izleyici önüne çıktı.

SAYFA: 42

ALP HAMUROĞLU İÇİN KİLİT SÖZCÜKLER:
AYDINLANMA VE DEVRİM

Yobaz Batı'nın panzehiri **yobaz Doğu** değil

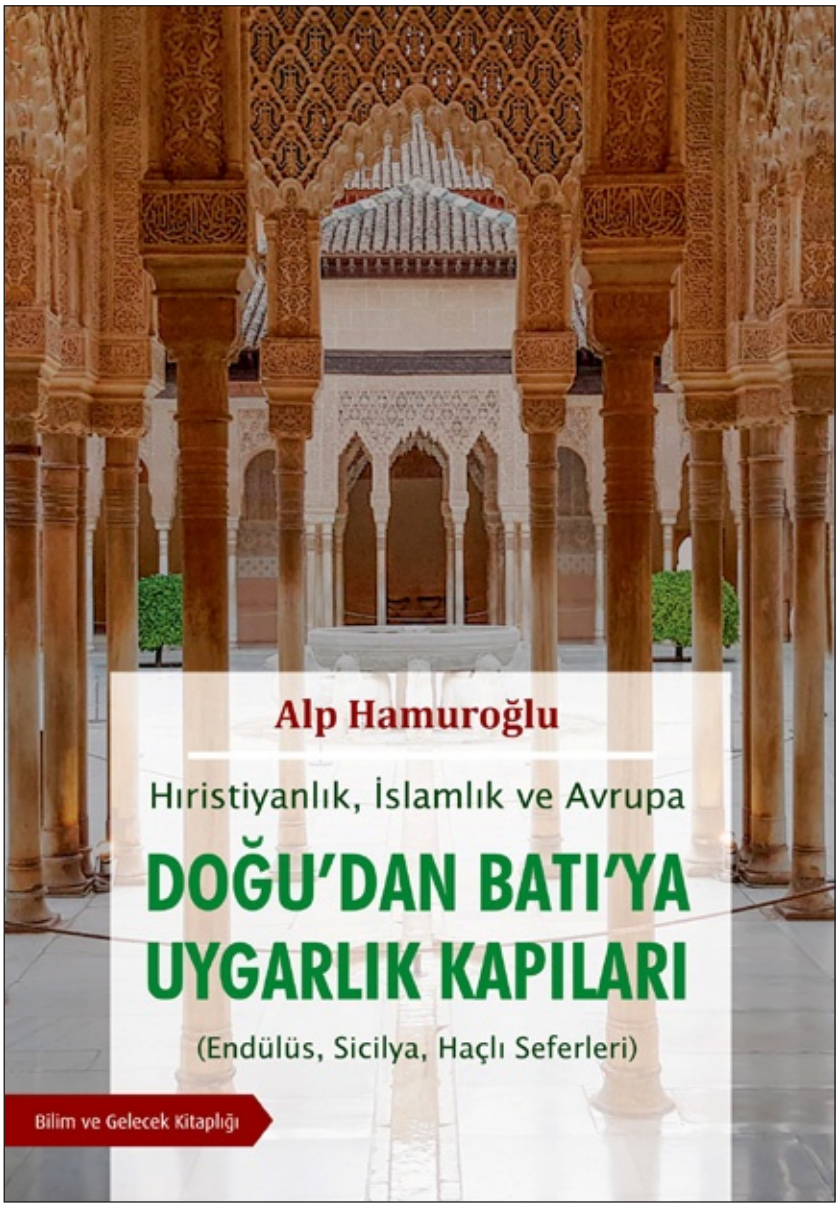

Alp Hamuroğlu

Çalışmalarını uzun yıllardır Almanya'da sürdüren yazar-araştırmacı Alp Hamuroğlu bir süre önce yayımlanan yeni kitabında Batı ve Doğu karşıtlığını işledi. Merkezinde Türkiye'nin ve Cumhuriyet Aydınlanması'nın bulunduğu bir coğrafyadaki aydınlanma atılımının derinleştirilmesi halinde insanlık için yeni bir çağ açılabileceğini hatırlatan Hamuroğlu, kitabından hareketle sorularımızı yanıtladı.

FRANKFURT

- Kitabınızın bir güven arayışına temel sağlamak ve aydınlanmanın nasıl önemli bir hareket noktası olduğunun altını çizmek için yazıldığını söyleyebiliriz. İslam'ın Avrupa'dan tarihsel süreç içinde temizlenme çabalarını biliyoruz. Büyük ölçüde başarılı oldukları da anlaşılıyor ve hatta bugün yeni bir yeni düşman da yaratmış görünüyor Avrupa plütokrasisi: İslamcı terörizm gibi ilk bakışta gerçekten makul bir gerekçeye yaslanarak tabii... Sizce bugün İslam'ı Avrupa'dan temizlemek isteyen güçlerin bir başarı şansı var mı? Yoksa, neden yok? Yani, İslamcı olmasa da "İslamî" kültürün yaşlı kıtadan sürülmesi anlamında bir süreç neden ve hangi koşullarda mümkün olamaz?

ALP HAMUROĞLU - İlk cümlenizin yerinde bir değerlendirme olduğunu düşündüm. Doğulular olarak güvene ihtiyacımız var. Yalnız, hareket noktası olarak, aydınlanmaya devrimi de eklemek gerekiyor. Bunlar zaten birbirlerini davet ediyor. Aydınlanma devrimle birlikte olmazsa, daha doğrusu devrime varmazsa hiç anlamlı değil. Bu yüzden Aydınlanma Avrupa'da devrimle birleşmiş, Aydınlanma devrime varmıştır. Bizde de Aydınlanma devrimle birliktedir, Aydınlanma'ya devrim eşlik etmiştir. Başka türlü olmazdı.

ÖNSÖZ'den

Bu kitabın konusunun dönem olarak sınırı, Orta Çağ'ın sonudur. Esas olarak da Osmanlı devletinin kuruluşuna kadardır. Osmanlılardan başlayan ve "Orta Doğu - Avrupa", "İslamlık-Hıristiyanlık" ilişkileri yeni bir sayfadır ve o zamanki tarihsel seyre göre farklı özelliklerdedir. Hele hele Avrupa'nın yükselişi tamamen ayrı bir hikâyedir. Bu yükseliş rollerin değişimine yol açmıştır. Hıristiyanlığın kitleler üzerinde olumsuz etkilerine karşı ortaya çıkan tepkiler yanında, Avrupa'nın her yanında hükümdarlar Papalığın ve din adamlarının ağırlığını yok edici tutumlar göstermişler, Kilisenin kaygılarına aldırmayarak bilime ve dindışı sanata destek vermişlerdir. Hümanizma ve Aydınlanmayı da dahil ettiğimizde Avrupa'da gelişme ve "Avrupa'da tarihin ilerlemesi, Hıristiyanlığa karşı yürütülen mücadeleler sayesinde gerçekleş"mişti. Bunun yaşandığı süreçte ve sonrasında ise Doğu'da atılımlar sona ermiş, durgunluk yaşanmaya başlamıştır.

Bu dönemin sonrasında Doğu, Avrupalılar arasında önce, merak, amatör ilgi alanı ve aydınlanma olarak önem kazanmıştı. Doğu, Orta Çağ Avrupalıları için zaten her zaman önemliydi, varılması istenilen bir yerdi. İstanbul'un fethi sonrasında keşiflerin başlaması, Doğu'yu ulaşılabilecek ve ulaşılabilen bir hedef olarak öne çıkarınca sömürgeciliğin yolu açıldı. Doğu'ya giden yollar sömürgelere giden yollar oldu. Doğu eşittir sömürgelerdi artık. Sömürgecilerinse "Doğu meraklıları"na ihtiyacı vardı. Hevesler, maceralar ve öğrenme tutkuları mesleğe dönüştü, dönüştürüldü. Sonraları "oryantalistler" denecek olacak bu meraklılar grubu, sömürgeciler tarafından istihdam edilmeye başlandı. Doğu'ya giden ve yeni kıtalara açılan her gemide, yalnız savaşçılar ve dinadamları değil, aynı zamanda bilgi toplaması ve bilgilenmesi istenen bu "meraklı" insanlar da vardı. Bunların arasındaki bazı meraklılar bir zaman daha geçince görevliye dönüşecek, meraklar bilimsel bir düzeye çıkacaktı. Doğu meraklılarının çalışmaları, Avrupalı devletlerin teşviki ve himayesinde bilim haline gelmişti, artık bir oryantalizm vardı. Bu oryantalizm, emperyalizm döneminde Batı'nın kültürel alandaki ideolojik, sanatsal, bilimsel cephesi olacaktı.

ORYANTALİZM VE OSMANLI

Aslında "oryantalizm işi" yeni değildi. Büyük İskender bu işin öncüsüydü. Doğu seferine çıkmadan önce, Doğulu ve Doğu'dan gelen insanlardan bilgi edinmek için onları toplatmış, ama bununla yetinmemiş, yüzlerce bilimciyi ve meraklıyı seferden birkaç yıl önce Doğu'ya göndermiş, bilgi toplayıp gelmelerini istemişti. İlk "oryantalistler" onlardı. Batı'nın "Orient"e merakına karşılık Doğu toplumlarında ve devletlerinde, Oryantalizmin simetrik eşi ve karşılığı olabilecek bir merak ve disiplin yoktu. Doğaldı, kendilerinin batısının bir önemi yoktu ki onlarda bununla ilgili bir merak ve ilgi olsun. Kendine yeterli (otarşik) ve belirleyici durumda olan toplumlarda dışarıya ve ötekine karşı bir öğrenme hevesi ortaya çıkmıyordu. Çin, Orta Asya'nın ötesini, Hindistan, dağların ardını, Kuzey Afrika uygarlıkları, Güney Afrika'yı, Roma, İskandinavya'yı merak etmiyordu, etmezdi.

Büyük İskender'in Avrupa'ya, Moğolların ve Hz. Muhammed'in Avrupa'nın kuzeyine ilgi duymadıkları biliniyor.

Gelelim, oryantalizmin esas konusu olan İslam devletlerine ve Osmanlı'ya. Avrupa'da merak edilen İslam dünyasında ve Osmanlı'da, kendisinin batısı konusu ilgi alanına fazla girmemişti. Doğulular ve bizler için Avrupa'yı merak etmek uzun bir süre hiç söz konusu olmadı. Binlerce yıllık tarihi olan "elçilikler" kendisinin batısı için uzun bir dönem boyunca İslam dünyasının hiç aklına gelmedi. Osmanlı'da Avrupa ülkeleri için elçilikler kurulduğunda, görevliler resmi işlerin ve merkezden para istemenin dışında bir şey yapmıyorlardı. "Oksidentalizm" diye bir alan veya disiplin oluşmadı.

Ortaya çıktıkları zaman üç din birbirlerinden etkilenmişler, birbirlerine göre konumlanmışlar ve birbirleriyle mücadele içinde olmuşlardır. Hıristiyanlık ve Müslümanlık, özellikle ilk dönemlerinde Musevilikten katılımlarla büyümüşlerdir. Tersi, yani bu iki dinden Museviliğe yönelik bir akış hiçbir zaman olmamıştır. İslam ülkelerinde Müslüman olarak din değiştirenler muhtedi olarak adlandırılmışlardır. İrtida ise İslam'dan çıkıştır, bunlara mürtediyyin (İslam'dan

dönenler) denir; tanassur, Hıristiyanlaşmadır.

İslam'dan ayrılmanın cezası vardır, aynı zamanda, İslam'a katılma dışında din ve mezhep değiştirmenin de (yani Musevi'nin Hıristiyan, Ortodoks'un Katolik olması gibi). Tarih boyunca İslam'dan çıkıp diğer dinlerden birine geçmenin cezası ölümdür. Ancak toplumlarından kopanlar, gittikleri veya götürüldükleri yerlerde ülkelerine geri dönemeyenler için böyle bir ceza olamamaktadır, ama bu durum zaten çok az görülmüştür.

Hıristiyanlık sonrası bir din olarak İslam'ın Hıristiyanlıktan etkilenmesi kaçınılmaz, kendini Hıristiyanlığa göre biçimlendirmesi doğaldı. Bunların ötesinde Hıristiyanlığın zaafı olarak gördüğü şeylerin kendisine yapışmasına karşı da önlemler almıştır. 6. yüzyılda İslamiyet ortaya çıktığı zaman Avrupa da yoktu, Batı uygarlığı da. Doğu Roma İmparatorluğu dışında tutulacak olursa, Avrupa ile İslami bölgenin Hıristiyanlığı ciddiye alınması gerekmeyen durumdaydılar. İslam'ın "tedbirleri", yalnızca geriliğe karşıydı. Buna karşılık Hıristiyanlık da İslam'dan birçok bakımdan etkilenmiş, rakip ve düşman gördüğü, çatıştığı zamanlarda ayrılıklarını belirginleştirme yolunu izlemiştir. Hem somut olmayan bilgilenmelerle düşmanlıklar yaratılmış, hem de kasıtlı olarak aleyhte propaganda yapabilmek için İslam'ı ve Muhammed'i kötülemeye çalışan söylenceler üretilmiştir. Doğu Roma İmparatorluğu'nda ise İslam'ın plastik sanatlar konusundaki tedirginliği ve hassasiyeti hiç beklenmedik bir etkilenmeye yol açmış, bu etkilenme Doğu Hıristiyanlığında iconoclastie olarak kendini göstermiştir. Bunun yaşandığı dönemde (8. ve 9. yüzyıllar) Doğu Roma İmparatorluğu'nda devlet tutumu olarak büyük baskılar ve kıyımlar yapılmıştı.

Hıristiyanlık coğrafya, toplumlar ve kültürler bakımlarından yer değiştirdiği için din olarak da çok farklılaştı. Doğu Kiliseleri Avrupa Kiliselerinden oldukça değişikti. Doğu Kiliseleri, yani İmparatorluk (Ortodoksluk), Süryani, Ermeni, Monofizit (Kıpti, Habeş), Nasturi vb. Kiliseleri, hepsi birbirlerinden de ayrı ve birbirlerine göre de farklıydı. Hıristiyanlığın felsefi tartışmalar içine girdiği yeni toplumların Hıristiyanlık öğretisinde yaptığı kırılmalar, Hıristiyanlığın pratiğe yansıyan tarihinde bir yeri olmakla birlikte, Hıristiyanlığın Avrupa çizgisini değiştirici nitelikte olmadı.

TOPLUMLARLA DÖNÜŞEN DİN

Yayılmakta olan bütün dinlerde her yeni toplum ve her yeni coğrafya dinin adeta yeni ve başka bir versiyonu gibidir. Ancak bu olgu Hıristiyanlıkta "versiyonların" birbirlerinden farklı olmasıyla kalmamış, birbirleriyle çatışmalarına, Kiliselerin birbirlerine karşıt olmalarına ve hatta birbirlerini düşman olarak görmelerine de yol açmıştır. Yayılma büyüyüp -Rus Kilisesi gibi- yeni kiliseler de ortaya çıktıkça rekabetin şiddeti artmış, çatışmaların alanı genişlemiştir. Kiliseler arasındaki bu benzemezliklerin nedenlerinden biri Hıristiyanlığın merkezinin, çıktığı topraklardan uzaklaşmasıydı.

İslamiyet bu sorunu aynı ölçüde ve benzer bir şekilde yaşamadı. Osmanlı dönemi başlayana kadar ilk yayıldığı topraklardaydı. "Barışçı" Hıristiyanlık Avrupa'ya geçtiğinde Roma'nın kanlı oyunlarını ve şiddeti yasaklar, hatta jimnastiği de. Böylece Roma'nın şiddet geleneğine karşı gelerek yararlı bir iş de yapmıştır, ancak kısa bir süre içinde Avrupa'nın şiddetine yenilecek ve bizzat kendisi şiddetin kaynağı olacaktır. İlk bağımsız Hıristiyan devletler İspanya'da ortaya çıkmıştı. Leon, Asturias, Castilla, Aragon, Navarra. Arkasından orta Avrupa'nın Roma özentili Cermen devletleri/devletçikleri Hıristiyanlaştı ve geleneksel şiddetlerini Hıristiyanlığın şiddetine dönüştürdüler, Hıristiyanlığın hizmetine sunulan şiddet, Avrupa'nın dinsellikle harmanlanmış şiddeti oldu.

İslamiyet, bir kültürel merkez, uygarlık odağı oluştururken, o zamana kadarki bütün kültürlerin ve uygarlıkların birleşme ve harmanlanma yeri olurken, Hıristiyanlık Avrupa'sı kendine dışarıdan hiçbir şey katamıyordu. Orta Çağ, Hıristiyanlığın karanlık çağı, İslamiyet'in altın çağıydı.

(DOĞU'DAN BATI'YA UYGARLIK KAPILARI,s. 19-22)

AVRUPA'DAKİ İSLAM...

Tarihte İslam'ın Avrupa'dan atılması Hıristiyanlığın Avrupa toplumlarına verdiği bir tekçi özellikten dolayıydı, tek-din anlayışının sonucuydu. Bugün ise Avrupalıların amacı İslam'ın kendi coğrafyalarından uzaklaştırılması değil, ondan kurtulmak değil. Böyle bir şey doğru görülse de, bugünkü amacın İslam'dan arınmakla bir ilgisi yok. Bu bakımdan "İslam'ı Avrupa'dan temizlemek" güncel bir politika olmuyor.

İslam olumsuzlanıyor, hem teröristleştiriliyor, hem de terörist olarak olumsuzlamaya araç ediliyor. Düşmanlaştırılan İslam, dünyasal politikaların gereği. İslam'ın terörist örgütlerce temsil ediliyor hale getirilmesi bir ihtiyaçtı. El Kaide, El Nusra, Taliban, IŞİD, Boko Haram gibi terörist örgütleri Batılılar ortaya çıkardı, besledi, örgütledi, destekledi, kullandı ve hâlâ da çok yönlü olarak kullanıyor. Çok yönlüden kastım şu: Hem bunların vahşetine karşı Batı kamuoyunu amaçlarına alet ediyor, hem bunlara karşı "mücadele" ederek çeşitli yerlerde müdahale ve işgal haklılığı kazanıyor, hem de, (ikisi de kendisine bağlı olan) bir terörist örgüte karşı bir diğer terörist örgütü savaştırıyor. Bu son söylediğime en somut ve güncel örnek, "acımasız ve korkunç" IŞİD'de karşı "mücadele"sinde PKK'nın Suriye'deki yerel örgütlenmesi olan terörist PYD'yi "kara gücü" olarak kullanmasıdır.

İSLAM'IN AVRUPA'DAN KOVULMASI GEREKMİYOR, ZATEN BU MÜMKÜN DE DEĞİL.

Sonuçta, İslam'ın Avrupa'dan kovulması gerekmediği gibi, bugünkü şartlarda (hatta yarınki şartlarda bile) mümkün de değil. Buna karşın bütün Avrupa ülkelerinde Müslümanların daha fazla ayrımcılığa uğrayabileceğini, daha fazla dışlanabileceklerini, daha kötü şartlara itilecekleri düşünmemiz gerekiyor.

Sözünü ettiğiniz "İslami kültürün yaşlı kıtadan sürülmesi"nden ne kastettiğiniz bence çok açık değil, Müslümanların varlığına bağlı olan camiler (yalnız Almanya'da 2500 civarında) ve diğer İslami kurumlar bir kültürden ziyade örgütlenmelere karşılık geliyor. Bunların Avrupalılar için fazla bir anlamı zaten yok. İslami kültürü Avrupa geçmişte, yani tarihte reddettiği gibi, bugün de içselleştirmiş falan değil. Bu bakımdan "sürülmesi" de söz konusu olmaz.

Ancak Avrupalılar için günümüz siyasetlerine karşılık gelecek bazı sorumluluklardan söz edilebilir. Örneğin, ABD merkezli olarak desteklenen "İslami terör"le Avrupa kendisi arasına sınır çekebilir, çekmelidir. Orta Doğu "vekalet savaşları"nda başta Almanya olmak üzere birçok Avrupa ülkesinin rolü olduğu, bölgenin terörist örgütlerine Avrupa devletleri tarafından silah ve eğitim

verildiği bilinmektedir. Ayrıca Almanya yakın geçmişte Türkiye Cumhuriyeti'yle "hesaplaşma"sının bir yönü olarak, PKK'ya olduğu gibi, Türkiye bağlantılı gerici İslami tarikatlara da destek vermişti. "Alman İslamı"nda bunlara değinilmişti. Almanya'da protokolde yeri olan "halife" bile vardı. "Kara Ses" Cemalettin Kaplan Alman devleti nezdinde itibarlıydı vb...

MÜDAHALE MÜMKÜN

- Avrupa'nın hegemon ülkesi/devleti Federal Almanya'da, kökleri Türkiye'de olan, Türkçe kullanabilen 3 milyonu aşkın insan yaşıyor. Bu insanlar sizce Avrupa tarihine nasıl bakıyor? Hazır buldukları bu öznel tarihe müdahale edebilecek güç ve iradeleri var mı gerçekten?

ALP HAMUROĞLU - Almanya'da yaşayan Türklerin çoğunun Avrupa ve Alman tarihi konusunda fazla bilgisi yok. Uyumda başarılı oldukları söylense de ilişkide oldukları insanlar ve yaşadıkları dışında fazla görgüleri ve bilgileri de bulunmuyor. Bu söylediklerim elbette yüzeysel bir genelleme, ama bu genellemeye göre, Almanya'ya toplumsal ve siyasal olarak müdahale şansımız da fazla değil. Yeni kuşaklar ayrı bir konu, ikinci ve üçüncü kuşakların olumlu etkileri on yıllardır herkesin görebileceği ölçüde ortada. Bunun elbette ivme kazanacağını ve hem Almanya, hem de Türk toplumu için büyük yararlar sağlayacağını düşünmek fazla iyimserlik değil. Gelişmenin yönü bu. Gençliğe de zaten güvenmek lazım.

- Avrupamerkezcilik, bugün ve 5,5 milyon Türkiye kökenli Avrupalı için mi bir sorun, yoksa Türkiye için mi? "Batı'nın üstünlüğü" ideolojisiyle donatılmış "Yeni Avrupalılar", özellikle de bu topluluk içindeki "Türkiye kökenliler", nasıl bir yaşam alanında çırpınıyorlar sizce? Şunu sormak istiyoruz: Avrupamerkezciliğin karşısına bir "İslammerkezcilik" ile çıkmak ne gibi sonuçlar doğurur?

ALP HAMUROĞLU - Avrupamerkezcilik, sömürgecilikle başladı, 19'uncu yüzyılda zirvesini yaşadı, 20'nci yüzyıldan sonra Batımerkezciliğe evrildi. Hatta bu Batımerkezcilik halini almada Avrupa'nın ağırlık kaybettiğini bile söylemek mümkün. Ayrıca esas olarak 20'nci yüzyılda Batı aydınları arasında, özellikle tarih, kültür ve sosyal bilimler alanlarında Avrupa ve "Batı"yı merkeze alan anlayışlara karşı görüşler de ortaya çıktı, çok önemli çalışmalar yapıldı. Hıristiyanlığın bilim dışı dünya merkezli evren anlayışına benzeyen bu "kendini merkeze koymacılık" büyük bir sarsıntı geçirdi. Bu çalışmalara Batı dışından katkılar, hem boyutları artırdı, hem de büyük bir derinlik sağladı. Doğu devrimleri çok önemlidir. Doğulu devrimlere Doğulu aydınların eklenmesi önemli bir gerçeği su yüzüne çıkardı. Uygarlıkla Doğu ilişkisi yeniden keşfedildi. Ama bu sefer romantik ve duygusal bir temelde değil, bilim, tarih ve gelecek olarak. Kaldı ki, devrimler tarih yaparken kendi tarihlerini de yazmışlardı.

Bu arada Batımerkezciliğe en büyük darbelerden biri de Türk Devrimi'nden geldi. Cumhuriyet Devrimi, aynı zamanda bir "tarih devrimi" yapıyordu. Devrimci Cumhuriyet, 19'ncu yüzyılda Namık Kemal gibi öncülerin Avrupamerkezciliğe karşı mücadele anlayışını sürdürdü, Jön Türklerin "tarihçilik" mirasını devraldı, tarih yaparken tarih yazma bilincine sahip olduğunu kanıtladı.

Bütün bunlar şunun için önemli ve anlamlı: Avrupamerkezcilik (veya bugün Batımerkezcilik), ne Türkiye dışında yaşayan Türkler, ne de Türkiye için bir sorun; bu sorun Türklerin ve Türkiye'nin değil, dünyanın, bütün insanlığın sorunu. Ve dünyada bu sorunun belirli ölçüde üstesinden gelmiş az sayıdaki milletlerden, toplumlardan biri de biziz. Emperyalizmi savaşla ülkesinden kovmuş bir milletin, Batı'ya karşı kurtuluş savaşı vermiş bir toplumun başka coğrafyaların ve başka kültürlerin merkezliğine boyun eğmesi söz konusu olmaz.

Batı'nın üstünlüğü ideolojisi, bilinçsiz kitlelerde devam ediyor elbette, ama Batı dünyasının çıkmaz içinde olduğu, çöküşe doğru gittiği gerçeği artık o kadar çok yerde insanların karşısına çıkıyor ki, o kadar çok yazılıyor ve çiziliyor ki, ve öylesine hissediliyor ki, "Batı uygarlığı efsanesi"nin sanki sonu yaklaştı. Bu "son"un gelişini kolaylaştıran olaylar da ortaya çıkabilir, beklenmelidir.

BATI'NIN ÜSTÜNLÜĞÜ İDEOLOJİSİ BİLİNÇSİZ KİTLELERDE DEVAM EDİYOR, AMA...

"BİLİMMERKEZCİLİK" ESASTIR!

Avrupamerkezciliğin karşısına bir "İslammerkezcilik" ile çıkmanın sonuçları ne olur, diye soruyorsunuz, ama Avrupamerkezciliğin alternatifi İslammerkezcilik olamaz ki. Bunlar birbirlerinin yerine geçecek şeyler değil. Nasıl dünyamerkezci dünya görüşünün karşıtı ay ya da güneşi merkeze alan görüşler değilse, aynı

şekilde. Dünyamerkezci görüşün alternatifi bilimdi. Batımerkezci görüşün de alternatifi bilimdir, bilimsel ve nesnel yöntemdir. Kaldı ki, Avrupamerkezcilik ne kadar yanlışsa, İslammerkezcilik de o kadar yanlış olacaktır, Batımerkezcilik ne kadar bilimsellikten uzaksa, İslammerkezcilik de o kadar bilimsellikten uzak olur. Üstelik, İslammerkezcilik, Avrupa (ya da Batı) yerine başka bir coğrafyayı koymaktan (örneğin, "Doğu"yu koymaktan) daha büyük bir yanlıştır, çünkü din odaklı, din referanslı ve dine göre uygarlık olmaz. İslammerkezciliğin karşıtı ve simetrisi Hıristiyanmerkezcilikti, ki ikisi de bilim dışıdır.

Avrupamerkezciliğin de, dünyamerkezciliğin de, insanmerkezciliğin de yerine konması gereken "bilimmerkezcilik"tir.

"AVRUPA-MERKEZCİLİK" GİBİ "İSLAM-MERKEZCİLİK" DE YANLIŞTIR.

- Belki bizim açımızdan bakarak sorabiliriz: Aydınlanma gerçekten de İslam'ı taşımıyor. İslam da zaten Aydınlanma'yı taşımıyor. Fakat sosyalistler aydınlanma düşüncesinin ve çağının çocuklarıdır, dolayısıyla anne ve babalarının (Aydınlanma) kendilerine artık ilgi göstermediğini bilirler. Sol, dinleri olmasa da, her durumda, aydınlanmayı taşımak ve onu aşarak ileriye götürmek zorunda. Bu, bugünkü Avrupa'da mümkün despotluklar/diktatörlükler gören bir Avrupacılığın, böyle bir göreve yakınlık göstermesi ve görevi yerine getirmesi mümkün olabilir mi?

ALP HAMUROĞLU - Dinlerin Aydınlanma ile, daha doğrusu akıl ve özgür düşünce ile, bilim ile bir tersliği ve uyuşmazlığı vardır. Bunun dinde reform yapılarak çözüleceği düşünülegelmiştir. Ancak dinler, kendilerinde reform yapılmasını da istemezler, reformlara direnirler. Hıristiyanlığın reform denilen bir dönem (Reformasyon) geçirdiği için olumlu bir hale gelmiş olduğuna inanılır. Bu yüzden İslam'ın da bir reform geçirmesi gerektiğinden ama bunun olamayacağından, mümkün olmadığından söz edilir. Hıristiyanlığın 16'ncı yüzyılda yaşadığı "reform"un belirli ölçülerde benzeri aslında bir İslam ülkesinde de gerçekleşti: Türkiye Cumhuriyeti'nde. Fark, buna reform adı verilmemesindeydi. Sağlayacağı yarar uzun vadede görülecektir.

Avrupa ve elbette genel anlamda Batı, devrime uzaktır, devrimden uzaklaşmıştır, hatta öyle uzaktır ki devrime karşı bir konumlanma durumundadır. Nedenleri üzerinde durmak gerekmez, sanırım bu anlaşılmaz bir şey değildir. Ama anlaşılmasında zorluk olan, aynı zamanda aydınlanmaya da uzak ve hatta karşı oluşudur.

Aydınlanma ve devrim

evrensel değerlerdir. Yani bütün toplumlar içindir ve bütün toplumlar için savunulması gerekir. Oysa "aydınlanmış" ve "devrim geçirmiş" Avrupa, aydınlanma ve devrimleri kendileri dışındaki "dünya"ya uygun görmemiştir. Bu yüzden Avrupalılar ve Batılılar "uygarlık" ihraç etmek isterler, ki bunun adı sömürgeciliktir, temeli Avrupamerkezciliktir, yöntemi zor ve şiddettir, "demokrasi" ihraç etmek isterler, ki bunun da adı günümüzde "Yeni Dünya Düzeni"dir, temeli Amerikan küreselleşmesidir, yöntemi ise işgallerdir, ama aydınlanma ve devrim ihraç etmek istemezler. Hatta Avrupalılar, bırakalım ihraç etmeyi, Avrupa dışındaki aydınlanma ve devrimlere karşı olmuşlardır ve onları ezmek ve önlemek istemişlerdir.

AVRUPA, TÜRKİYE AYDINLANMASI'NI İSTEMEDİ

Avrupalılar Türkiye Aydınlanması'nı beğenmemişlerdi, onaylamamışlardı, istememişlerdi; Türk Devrimi'ne ise cepheden karşıydılar, hatta Türk Devrimi'ne karşı savaşmışlardı. Bunun nedeni ve açıklaması, aydınlanma ve devrimlerdeki konumlanmalarının nasıl olduğundadır. Türkiye'deki Avrupa Aydınlanması, Avrupa'nın bıraktığı Aydınlanma'dır; Türk Devrimi, Avrupa'nın terk ettiği devrimdir. Avrupa'nın 20'nci yüzyılda Aydınlanma'ya ihtiyacı kalmamıştı, Avrupa yeterince aydınlanmıştı (!), ama Türk toplumunun Avrupa Aydınlanması'nın benzerini yaşaması gerekiyordu. Artık devrimci olmayan Avrupa, devrim geçirmişti, devrimleri geride kalmıştı, devrimleri unutulmuştu, ama Türkiye'de Büyük Fransız Devrimi'nin "Anadolu versiyonu", "Doğu'daki tekrarı" gerçekleşiyordu.

Aydınlanma ve devrim konusundaki en önemli gerçek, bunların sonunun olmadığıdır. "Aydınlanmış" ve artık aydınlanamayacak olmuşsak, bitmişiz ve gericileşmişiz demektir; devrim bitirmiş, devrim sonuçlandırmış isek tutucu ve karşıdevrimci hale gelmişiz demektir. Batı uzun süredir böyledir.

- "Dinlere göre ve dinler için yazılmış tarih doğru değildir" görüşündesiniz. Mevcut Avrupa'nın din (Hıristiyanlık) dışı bir tarih yaşayabileceğini ve yazabileceğini düşünüyor musunuz?

ALP HAMUROĞLU - Elbette; tarih, 19'ncu yüzyılda gene Avrupa'da edebi bir tür olmaktan çıkmaya, bilim haline getirilmeye başlandı. Aslında daha öncesi de var ama esas dönüm noktası, tarihsel materyalizmin temel yapılabilmesi ve bilimler-disiplinler arasında ilişkilerin gelişmesi dolayısıyla, bu dönemdedir. Büyük Fransız Devrimi'ni unutmamak lazım. Tarihçiler siyasetçi ve devlet adamıdır artık. Ve tarih, eğitime girmiş, eğitim konusu olmuştur, okullarda derstir. Kaldı ki, bütün bilimlerdeki sıçramalı gelişmeler o yüzyılla eşzamanlıdır.

20'nci yüzyılda ise, toplumsal bilim düzeyindeki Avrupa tarihçiliği akımlar ve ekoller halinde daha da ileri bir gelişme gösterdi. Biraz önce sözünü ettik, Batımerkezcilikten de kurtulan bir tarihçilik söz konusudur.

AVRUPALILAR TÜRKİYE AYDINLANMASI'NA, TÜRK DEVRİMİ'NE KARŞI SAVAŞTILAR.

DİNLERE GÖRE TARİH YAZILMAZ!

Dinlere göre yazılan tarih bugün çok gerilerde kaldı. Büyük Fransız Devrimi sonrasında laiklik bilim dünyasının da temellerini yerinden oynatmıştı. Bundan en büyük payı belki de tarih aldı. Bugün Batı'da Hıristiyanlık için yazılmış tarih kitaplarına bilimsel anlamda herhalde hiç değer verilmiyordur.

Bizde dinimiz için yazılmış "tarih" kitaplarını, bırakalım onlara değer verip vermemeyi, onları ciddiye almak ve değerlendirmek dahi söz konusu değildir. Ayrıca çok sayıda önemli tarihbilimcimiz de var.

- Avrupa tarihinin taraflı bir tarih olduğunu, kendisi dışındakiler, yani acı çektirdikleri tarafından yazılmadığının altını çiziyorsunuz. 1945-1989 arasında, özellikle Doğu Avrupa'daki sosyalist deneyimler, yerleşik Avrupa tarihini reddeden deneyimlerdi. Soğuk Savaş'ta ve 1989 sonrasında bu "öznel tarih" sizce nasıl bir gelişme gösterdi? Neleri gözlediniz?

ALP HAMUROĞLU - Soğuk Savaş döneminde Doğu Bloku dışında olan Avrupa, ABD'nin askeri, ticari, ideolojik ve kültürel işgali altındaydı. 1970'lere, 80'lere kadar olan etki, daha sonraki dönemde bazı alanlarda daha da fazlalaştı, yoğunlaştı ve önem kazandı. Hatta Avrupa etkilenmesi esas olarak o zaman oldu. Örneğin, "Amerikan tarzı"nın Almanya'da yaygınlaşması ve kökleşmesi daha çok bu dönem sonrasındaydı. Büyük bir propaganda savaşı yürütüldüğü de biliniyor. Avrupalılar, Avrupa'nın doğusunu bu şartlar altında görmek ve değerlendirmek durumundaydı. Gerilim içine sokulmuş Alman toplumu ise, doğusundaki gelişmeleri ve "Birleşme"yi bu özel psikoloji ve şartlanmalar içinde yaşayınca inanılmaz ve akıl dışı durumlar ortaya çıktı. 90 sonrasında batılı Almanlara göre "doğulu" Almanlar, "Gastarbeiter" gibi olmuştu. Doğu Bloku ülkelerine mensup insanlar adeta sömürge halklarıydı. Gelişmiş Doğu Almanya'nın "mal varlığı" yok edilmeliydi. Bütün sanayi tesisleri ve işletmeleri, eğitim sistemi, sağlık mekanizması ve hizmet sektörü intikam alınırcasına saldırıya uğradı, yapılar tahrip edildi. Kurumların ve toprakların yağması ayrı bir vahşettir bence. Bunlardan söz edenlerin sesleri cılız kaldı. Bu olumsuz tablonun Alman tarihine nesnel olarak bu şekilde geçtiğini ve geçeceğini sanmıyorum. Utanç vericidir çünkü, hem resmi, hem de akademik tarih bakımından.

Sonuçta, muza kavuşarak ve Doğu Markı'nın Batı Markı'na eşitlenmesiyle sevindirik olan Doğu Almanların altı ay sonra akılları başlarına gelmişti. Batı Almanların ise yalnızca bir kısmının. "Bir kısım insan"ın gerçeği görmesi ne yazık ki yetmiyor. Alman yakın tarihi şimdiden "unutulmuş" durumdadır. Unutulması yararlı olduğunda tabii.

ORYANTALİZM ESKİDE KALDI, AMA BAŞKA ADLARLA KARŞIMIZA ÇIKACAKTIR.

ORYANTALİZMİN KAÇINILMAZLIĞI

- Oryantalizm, emperyalist Batı'nın kültürel alandaki cephesi, bir tür cephaneliği idi. Bu ilişki biçim, bugün ne durumda? Mevcut Avrupa ve oryantalizm ilişkisini siz bugün nasıl görüyorsunuz?

ALP HAMUROĞLU - Batı dünyası kendini üstün gördükçe dünyaya ve başka toplumlara aynı şekilde bakmaya devam edecektir. Bazı hastalıklar kendiliğinden geçmez. En azından hastalığı yaratan nedenin ortadan kalkması gerekir.

Siyasal olarak Türkiye gibi ülkeleri belirlemek isteyen devletler, bunun anlayışına da sahip olur.

Oryantalizm kaçınılmaz bir modaydı, eskide kaldı, şimdi başka şekiller ve adlar altında karşımıza çıkar, çıkacaktır, çıkmaktadır. Çünkü işlevseldir.

- Kitabınızı toptancı bir biçimde "Batı karşıtı" olduğunu söyleyemeyiz. "1923 Projesi"nin, büyük bir aydınlanmacı atak olduğunu savunan bir yazarsınız. Bugünkü Batı Avrupa'nın egemenlerine ve egemen ideolojilerine karşı çıktığınızı gizlemiyorsunuz. "Doğu Aydınlanması"nın yol açacağı bir "Batı kırılması", ileride nasıl bir insan tipi yaratacaktır, hem yerleşik hem de bizim gibi "Yeni Avrupalılar" açısından?... Öngörüleriniz var mı?

ALP HAMUROĞLU - Batı'nın sorgulanması ve Doğu'nun bir uygarlık olarak kendini görmesi ve göstermesi, hem yeni bir güven duygusu yaratır, hem de yeni hamlelere yol açar ve var olan gelişmeleri güçlendirir. Türkiye'de yaşanan olumlu gelişmeler her zaman yurt dışına yansımıştır. Gene öyle olur.

Türkiye'nin Doğu'nun ayağa kalkışında öncü ve belirleyici rolü olacaktır, aynı 20'nci yüzyılda olduğu gibi.

(FHF)

Alp Hamuroğlu kimdir?

1945 yılında Balıkesir'de doğdu. İlköğrenimine, lise öğretmeni olan babasının görev yeri Antalya'da başladı, Ankara'da devam etti. Ortaöğrenimini ise Ankara ve İstanbul'da tamamladı. 1964 yılında A.Ü. Tıp Fakültesi'nde başladığı yüksek öğrenimini, İ.Ü. Dişhekimliği Fakültesi'nde 1974 yılında bitirdi.

"'68'li"dir. 60'lı yılların sonunda Ankara'da gençlik hareketleri içinde bulundu, 70'li yıllarda çeşitli davalarda (1972'den başlayarak "Şafak" ve "TİİKP"de, 1975'te "Aydınlık" davalarında) yargılandı. 1975'ten sonra Halkın Sesi, Aydınlık, Bora ve Türkiye Gerçeği dergileri, Aydınlık Yayınları ve Aydınlık gazetesinde çalıştı. 1980'den sonra Saçak, Seçenek, Aydınlık, Teori, Bilim ve Ütopya, Bilim ve Gelecek ve başka dergilere ve Aydınlık gazetesine araştırma ağırlıklı yazılar yazdı.

Avrupa ülkelerinin (özellikle Almanya'nın) tarihi, Batının strateji ve siyasetleri, ülkemizin geçmişi, Ermeni "sorunu"nun kaynaklandığı 19. ve 20. yüzyılın gerçekleri konularında önemli bir kısmı yayımlanmış araştırmaları ve çalışmaları var. Alman İslamı (Kaynak Yayınları, İstanbul 2001) adlı kitabıyla 2001 yılı "Turan Dursun Araştırma ve İnceleme Ödülü"nü aldı. Çeşitli internet sitelerinde ve bugün dagarcikturkiye.com aylık dergisinin her sayısında yazıları yayımlanıyor. Kendi ifadeleriyle, tarihe ve günümüze bakışta kitlelerin rolünün ihmal edilmemesi gerektiğini düşünüyor. Ülkemiz tarihinde Cumhuriyet'in, yakın dünya tarihinde (ve içinde bulunduğumuz küreselleşme döneminde) emperyalizmin rolüne gereken değer ve önemi vermenin, Batı'yı ve günümüzü anlamakta gerekli olduğuna inanıyor. 1980 yılında yerleştiği Federal Almanya'da yaşıyor.

Haçlı Seferlerinin

Aslında Avrupa'nın Hıristiyanlık tarihinde, çeşitli yönlerde yapılmış çok sayıda Haçlı Seferi vardır, bazıları dalgalar halindedir. Bu Avrupa içi Haçlı seferlerinin bir kısmının amacı Hıristiyan olmayan toplumları Hıristiyanlaştırmaktır, bir kısmı da hakimiyet kurmak için yapılmıştır. Ekonomik arayışlar ve ihtiyaçlar yüzünden olanları da vardır. Bu tür seferler dinsel amaçlı değildir ama dinsel bir görüntüye büründürülerek, bu şekilde ve bu sayede gerçekleştirilmişlerdir.

Hıristiyanlığın Avrupa'ya gelmesinden sonra bu yeni dinin kıtada yayılması ve bütün kıtayı kaplaması, yüzyıllar boyu sürdürülen Haçlı seferleriyle olmuştur. Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlığı devlet dini olarak benimsemesinden sonra başlayan Hıristiyanlaştırma seferleri, Avrupa'da Roma sonrası kurulan Cermen devletleri tarafından sürdürülmüştür. Doğu Roma İmparatoru İonnes Tzimiskes'in (969-976) Tuna boylarına, Ermenistan'a ve Suriye'ye yaptığı seferler Doğu'ya yapılan Haçlı Seferlerinin öncülü sayılmıştır. (364) Hatta Doğu Roma'nın İran'a 7. Yüzyıldaki saldırısı, bazı yerlerde "ilk Haçlı seferi" diye de adlandırılmıştır. İslamiyet'e karşı yapılan Haçlı seferlerinin ilki ise 1063 yılında İspanya'dadır. Barbastro kenti hedef alınmıştır. 1085 yılında ise Toledo'nun zapt edilmesiyle İspanya'nın geri alınması süreci başlamıştır. En sonunda başarılı olmakla birlikte İspanya'daki bu seferlerin sonuca ulaşması çok uzun bir zaman gerektirecek, nihai zafer ancak 1493'te gerçekleşecektir.

HER YÖNE SEFER

Haçlı Seferleri döneminde Orta Doğu dışında Avrupa'da bazı başka yerlere, Avrupa'nın kuzeyine, doğusuna, batısına başka Haçlı seferleri yapıldığı gibi, bu dönemden sonra da buralara birçok Haçlı seferi yapılmıştır. Seferler yalnız Hıristiyan olmayanlara karşı değil, zaman zaman Hıristiyanlara da yapılmıştır. 6. ve 7. yüzyıllardan başlayarak Papalığa ya da yerel hükümdarlara muhalefet eden soylulara, genel çizgiye uymadığı için "sapkın" olduğu düşünülen Hıristiyan gruplara ve kitlelere, papalara ve Papalığa boyun eğmediği için imparatorlara karşı yürütülen "Haçlı" seferleri de vardır. 11. yüzyılda başlayan ve konumuz olan Hıristiyan olmayanlara karşı yapılan "Haçlı Seferleri"nden sonraları da, İslam'a ve Türklere karşı tasarlanmış ve bazılarının hayata geçebildiği seferler olmuştur. Endülüs İslamına karşı İspanya'da yapılan seferler en sonunda başarıya ulaşmış olsa da, Osmanlı devletine karşı bazı seferlere niyetlenilmiş ama yapılamamış, bazıları ise yapılabilmekle birlikte başarılı ya da sonuç alıcı olamamıştır. Örneğin, Konstantinopolis'in II. Beyazıt tarafından kuşatılması (1391) ve daha sonra II. Mehmet tarafından fethedilmesi (1453), Haçlı Seferlerinin, 1396'da ve fetihten 1473'e kadarki dönemde ciddi bir şekilde hatırlanmasına yol açmıştı. Ama hatırlanmakla kaldı, gerçekleştirilemedi.

Orta Çağ sonrasında Türklerle Hıristiyanlar arasındaki karşı karşıya gelişlerin dinsel nedenlere dayandığını ileri süren tarihçiler, Haçlı Seferlerinin 1571 yılına, yani İnebahtı (Lepanto) deniz savaşına kadar sürdüğünü savlamaktadırlar. Bazı tarihçiler, Kudüs'ün "kurtarılması" ya da "savunulması" için yapılanlar dışındaki seferleri "Haçlı Seferi" saymamak, onlara "Haçlı Seferi" dememek eğilimindedirler.

Burada konu edilecek Haçlı seferleri, İslam'a ve Türklere karşı Akdeniz ve Doğu ticaret yolları için Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'ya yapılan, Papalığın önderlik ettiği, 11. yüzyılla 14. yüzyıllar arasındaki, bu dönemle sınırlı olan Haçlı seferleridir ve tarihte esas "Haçlı Seferleri" olarak bilinirler. Bu seferler, İslam'a, Müslümanlara ve Türklere "kâfirler" ve "dinsizler" denilerek yapılırken, ileride görülecektir, başta Doğu Roma, bütün doğu Hıristiyan devletleri ve toplumlarına karşı da yürütülmüştür. Haçlı Seferlerinin Avrupa tarihi içindeki yeri önemlidir. Avrupa tarihinin dönüm noktalarından biri olacak kadar önemlidir. Hatta bazı değerlendirmelere göre Avrupa'yı bir uygarlık anlamında "Avrupa" ve "Batı" yapan -Hıristiyanlık, Aydınlanma, coğrafi keşifler, devrimler vb. gibi- en önemli tarihsel olaydan biridir. Dahası, Haçlı Seferleri dünya tarihi için de önemlidir. Ancak döneminin en çarpıcı girişimi olma niteliği ve kitlesel özellikleriyle Avrupa toplumlarının en fazla etkilendiği olaylardan biri olan seferler, bugün Batılılar tarafından önemine uygun bir şekilde ele alınmamakta, bu açılardan değerlendirilmemektedir. Avrupalıların ve genel olarak Batılıların Haçlı Seferleri konusunda yaygın bir bilgisizliği vardır. Bu bilgisizlik ilgisizlik de yaratmıştır. Bu bilgisizlik ve ilgisizliğin altında ise belirli bir anlayış ve bilinçli bir uygulama yatar.

BATI BİLMEK İSTEMİYOR

Bu bölümün sonundaki değerlendirmeler, sonuçları açısından seferlerin önemini sergilemeye çalışacaktır. Bu önemli sonuçların bugün Batı dünyasının kolektif bilincinde yer almaması, seferlerin bilinmesinin fazla istenmemesinden dolayıdır. Seferler, tarihteki yerini karşılayacak bir şekilde öğretilmemekte, Hıristiyanlığın bu olağanüstü büyük kıtasal girişimi adeta olmamış gibi karanlıkta bırakılmakta, ya da seferlere ve sonuçlarına, tarihteki yerleri fazla önemli değillermiş gibi kısaca değinilmektedir. Örneğin, Almanya'nın ortaöğretim tarih kitaplarında ve tarih derslerinin müfredatında Haçlı Seferleri ya hiç yoktur ya da bir paragrafla geçiştirilmiştir. Ayrıca seferlerin yer aldığı yerlerde de olaylar çarpıtılmakta, tarih, yalnızca "düşmanlar"dan kötü söz edebilmek için ele alınmaktadır. Almanya'daki dinsel kurumların yayınlarında Haçlı Seferleri, "Hıristiyanlığın tarihindeki önemsiz bir olay" gibi, üzerinde hiç durulmayarak konu edilmektedir. Protestan Kilisesinin çok geniş kapsamlı yayıncılığı içinde seferleri konu alan kitaplar yok denecek kadar azdır. Hıristiyan-

lığın en büyük ve en kapsamlı girişimi olmasına rağmen seferlerin Hıristiyanlık yazınındaki yeri buna hiç uygun değildir. Dinbilim enstitülerinin ve Hıristiyan tarikatlarının yayınları arasında Haçlı Seferlerine rastlamak zordur.

Ancak, Haçlı Seferleri ile ilgili önemli bir tarihbilimsel ve akademik literatür vardır, bilimsel ilgi bu konuda hiç eksilmemiştir, ama Almanya'daki popüler tarih kitaplarında bu konu ya gene hiç yer almaz ya da kısaca geçiştirilir. Haçlı Seferlerinden hiç söz etmeyen Orta Çağ konulu popüler tarih kitaplarının sayıca çokluğu inanılmaz ölçülerdedir ve hayret vericidir. Kaldı ki, örneklememizi Almanya'dan yaptığımız için mutlaka belirtmemiz gerekir ki, Haçlı Seferlerinin Almanlar ve Almanya için anlamı ve önemi, diğer Avrupa ülkeleri ve toplumlarına oranla farklıdır, daha büyük ve daha fazladır. Çünkü seferlerin gövdesini, yapısını, ordularını Cermen krallıklar ve prenslikler, katılan milyonların esas çoğunluğunu Cermen kitleleri oluşturmuştur ve herkesin çok iyi bildiği gibi, bugün Avrupa'da Cermenliği -yalnız- Almanya temsil etmektedir. Fazla bilinmeyen ve gözlerden kaçan Haçlı Seferleri ile Cermenlik arasındaki bu bağ ve ilişki, haliyle, Haçlı Seferlerini, Avrupalılar içinde en fazla Cermenler, Cermenlik, Almanlık ve Almanya ile özdeşleştirmektedir ve herkesten çok onlar için önemli kılmaktadır. Almanya'nın Haçlı Seferlerinin ele alınışıyla ilgili bu özelliği, konunun özü, anlamı ve mahiyetiyle ilişkilidir, bununla uyum içindedir ve aynı zamanda bunun sonucudur.

Özetle, özel merakı olmayan sıradan Almanlar, Hıristiyanlık tarihine uzmanlık alanı olarak girmemiş din eğitimi almış olanlar dahil, Almanya'daki dini bütün Hıristiyanlar ve eğitim konusu Orta Çağ tarihi olmayan üniversiteliler dahil, Alman gençleri, Haçlı Seferlerini ya hiç öğrenmemektedir ya da bilinmesi gereken yönleriyle bilmemektedir.

TARİH KİMİN ÜRÜNÜ?

İnsanlığın ortak hafızası olan tarihi, tarihi yapanlar kadar tarihi yazanlar da belirler. "Tarih", genellikle tarih yazanların elinden çıkmıştır, çıkmaktadır. Üstelik "tarih", tarih yazanların elinde istenildiği gibi "değiştirilmekte"dir. Bazen çarpıtılmakta, bazen önemsizleştirilmekte, üstü örtülmekte, bazen öne çıkarılmakta, "büyütülmekte"dir; yani tarihle oynanmakta, tarih eğilip bükülmektedir. Haçlı Seferleri, tarihi bilim olarak ele almamış Batı tarihçilerinin elinde çarpıtılmış, önemsizleştirilmiş ve değişikliğe uğratılmıştır. Sonuçta, Avrupa'da ve genel olarak Batı'da Haçlı Seferlerinin üstünün örtülmüş olduğundan söz edilebilir. Böyle örtülmüş olması ise, seferlerin ne olduğuyla, seferlerde neler yapıldığıyla, özetle seferlerin anlayış ve uygulamalarıyla ilgilidir. Yürütüldüğü zamanlarda bütün Avrupa toplumlarını saran heyecan ve coşkunun, inanılmaz ölçülerdeki geniş katılımın, Avrupa toplumlarında bıraktığı derin izlerin, tarihsel gelişmeyi etkileyen, tarihin ilerleyişini değiştiren sonuçların, bugün bu derece silikleşmesi, üzerinde durulmaz olması ve bilinmez hale gelmesi, getirilmesi, Haçlı Seferlerinin baskın, görünür ve gizlenemez bazı özelliklerinden kaynaklanır. Bu özelliklerin esası ise, seferlerin, Avrupalılar ve Hıristiyanlık için utanç verici olmasından başka bir şey değildir.

Batı, tarihindeki birçok olay gibi -mümkün değildir ama- bundan da herhalde "kurtulmaya" çalışmaktadır.

(...)

Ancak bugün Hıristiyan Batı dünyasında Haçlı Seferleri, Hıristiyan bağnazlığı ile emperyalist politikaların söylemi olarak tekrar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu söylemlere artık oldukça sık rastlanmaktadır. Seferlerin gerçekte ne olduğunun anlaşılmasını önleyecek bir şekilde kitlelerin bilincinden uzak tutulmuş olması, seferlerin, -örneğin şiddete karşı olmak gibi- Batı'nın savunduğunu iddia ettiği kavramlarla uyuşmazlığından dolayı, bir işe de yaramaktadır. "İleri ve uygar Batı" vahşete "karşıdır", şiddeti olumsuzlamaktadır ve barışçıdır! "Batı"nın altında yatan, "Batı"yı yaratan Avrupa'nın, şiddete, vahşete, kıyıma ve savaşa düşkünlüğü gizlenebildiği ölçüde gizlenmelidir.

YENİDEN HATIRLANDI, AMA...

21. yüzyıla doğru Haçlı Seferleri yeniden "hatırlanmış", çeşitli "taraflar", karşıt "cepheler", ters yönlerde sık sık seferlere gönderme yapar olmuştur. "Haçlı Seferi" kavramının güncel olarak yeniden kazandığı bu anlam tarihten gelmektedir. Aynı şekilde, tarihte olduğu gibi, "saldıranlarla", "saldırıya uğrayanlar" şeklinde...

Haçlıların zihniyeti, günümüzde emperyalizm olmuştur. Avrupa Birliği'nin Hıristiyanlığa göndermeleri, ABD'nin yönetimindeki din motifleri ve söylemleri boşuna değildir. Bu yüzden, Haçlı ruhundan medet umarak ve siyasetlerini dinlerine bulaştırmakta yarar görerek Haçlı Seferlerine tekrar sarılmış olan Batı'nın Haçlı söylemleri, seferlerin hedefi durumundaki karşıt Doğu dünyasında da karşılığını bulmakta, Orta Doğu başta ve esas olmak üzere Doğu dünyası, özellikle 11 Eylül sonrasındaki Batı politikalarıyla Haçlı Seferlerinin ilişkisini kurmaktadır. Ülkemizde, ABD üretimi Ilımlı İslam kastedilerek bir devrimci Doğu söylemi olarak kullanılan "Haçlı İrtica" tamlaması ise tam yerine oturmuştur. Çünkü en birinci "Ilımlı İslam" ülkesi haline gelmiş durumdaki Türkiye için bu tamlamadaki "haçlı" kelimesi, Haçlı mirasını üstlenmekten kaçınmayan emperyalizmi, "irtica" ise, "Haçlıların" (emperyalizmin) Türkiye'deki dinsel kılığa bürünmüş ortağını ifade etmektedir.

(DOĞU'DAN BATI'YA UYGARLIKLAR KAPISI, s. 249-252)

Yeni Posta

Bize ulaşmak için:

Telefon: 0731 - 960 93 87 **Fax:** 0731 - 960 93 89 **Büro**: Einsteinstr. 59 89077 Ulm
E-Mail: info@yeniposta.de **Web:** www.yeniposta.de
facebook.com/yeniposta • twitter.com/yeniposta

Güney Almanya'nın 4 Eyaletinin 1992'den beri En Büyük Türkçe Yerel Gazetesi

Avrupalı Türklerin Dünyaya Açılan Penceresi:

www.yeniposta.de

PoliTeknik
| HAZİRAN/TEMMUZ 2016 | Sayı: 12 |
Gladyatör – Salazar – Süper Star
HALKI EĞLENDİRMEK İLE SİYASET ARASINDA
Alman Medyasına Konu Önerileri
Prof. Dr. Christian Mann
Mannheim Üniversitesi
GLADYATÖR DÖVÜŞLERİ - HALKI EĞLENDİRMEK İLE SİYASET ARASINDA
SAYFA 4
Prof. Dr. Enrique Rodríguez-Moura
Bamberg Üniversitesi
SALAZAR PORTEKİZ'İNDE PANEM ET CİRCENSES 3 F: FADO, FÁTIMA, FUTBOL
SAYFA 5
Prof. Dr. Michael Simon
Mainz Üniversitesi
ALMANYA SÜPER STARINI ARIYOR - HALKI EĞLENDİRMEK İLE SİYASET ARASINDA
SAYFA 6
www.politeknik.de
info@politeknik.de

SEBASTIAN KRÜGER'İN MÜTHİŞ DÜNYASINDAKİ İNSANLAR

Hitler ve **parmağı**

ÖMER YAPRAKKIRAN | FRANKFURT

Sebastian Krüger | © Foto: Bernd Schönebaum

Avrupa'nın finans merkezi Frankfurt, merkezde ve çevresindeki kurumlarla çağdaş sanatın en önemli uğrakları arasında yer alıyor. Bu uğraklardan biri de küçük ama gerçekten çok çekici karikatür müzesi: "Caricatura Museum". Aralıksız sergiler gerçekleştirilen bu mütevazı kurumda şu sıralarda müthiş bir portre ustasının yapıtları dikkat çekiyor. Genç yaşta kendi alanında uluslararası üne kavuşan ve çalışmalarıyla neredeyse başından itibaren herkesi şaşırtan Sebastian Krüger'in yapıtları bunlar.

Sanat tarihçileri, Sebastian Krüger'in sanatını, günümüz medya dünyasının toplumdaki vazgeçilmez kişileri ve kendi görüntüsünün hayranı olan narsist kişiliklerin betimlemesi olarak yorumluyorlar. Krüger'in yapıtları, medya ırmağının sanatsal resepsiyonunda kurgu ve gerçeği iç içe işliyor. Müzik ve film dünyasının olmazsa olmazı, devamlı güzel, devamlı yakışıklı olma zorunluluğunu bir kenara iterek, 1960'lı yılların "rock" ve "pop" kültürünü sevgi dolu bir bileşimle vurgulayan Krüger, müthiş bir teknik ve el becerisiyle kılı kırk yaran detaylı çalışmalar üzerinde bir sanat kurmayı başaranlardan. Ama Krüger, bir fotoğraf makinesi gibi sadece görünenin doğrudan resmini kopyalamıyor, bunu aşıyor ve yorumlarla, anlatılarla yüklü illüstrasyon sanatının tüm özelliklerini taşıyan karikatürler üretiyor. Aslında resimle karikatür arası bir alan yaratmış oluyor. Nitekim sergide de yer alan çalışmalarında her zaman hiciv, hafif bir alay ve yabancılaştırma eğilimi dikkati çekiyor.

"HİPERREALİZM" FIRTINASI

Sebastian Krüger'in tamamen kendine özgü bir "hiperrealizm" ile bu "Krüger vurgusunu" yakaladığı söylenebilir: Yüzdeki en küçük bir kırışıklığı, en ufak bir gözeneği veya sivilceyi izleyicilerin gözüne "artık gör" dercesine sokmaktan kaçınmıyor. Hatta bu tutumunu bazen yüzeysel makyajlara hiç izin vermeyerek, tahrik noktasına kadar vardırmaktan çekinmiyor.

Belki de bu nedenle, sadece medyadaki izleyicileri, okurlar vs. değil, sanat yorumcuları da Krüger'le ilgili olarak "Karikatür yapan ressam mı, resim yapan karikatürist mi" sorusunu hep akıllarında taşıyorlar. Caricatura Museum'daki sergi, Krüger hayranlarını, bu soruya kendilerince yanıtlar bulması için kışkırtıyor.

Krüger, portrelerini çeşitli fotoğraf, çizim ve tasarılardan oluştururken, resmini yaptığı kişinin sahne karakterini,

kamuoyunda algılanma biçimini, toplumsal konumunu vs. vurguluyor ve tüm bu dış görünüşün arkasında yatan kişiliği gösterme amacını taşıyor. "Krügerleştirilmiş portreler" olarak adlandırdığı yapıt-

larını yaratırken, modeline büyük bir ciddiyet ve saygı ile yaklaşıyor. Saldırganlık ve saygısızlık diye yorumlanabilecek abartmalar altında bile sevgi dolu bir yaklaşım gizli olduğu gözleniyor. Fakat dünyaca tenisçi Steffi Graf'ın portresinde bu sınırı aştığı söylenebilir.

Krüger, artık kendisini tamamen yeni bir soluk taşıdığı bu sanata vermiş durumda ve yapıtları büyük rağbet görüyor. Geçmişte ve günümüzdeki gösteri dünyasının ikonu olmuş meşhurlarının büyük boy portrelerini yapıyor artık. Marilyn Monroe, Picasso, Iggy Pop ve Beatles portrelediği meşhurlardan bazıları. Fotorealizmden daha gerçekçi portreleriyle şöhreti Almanya sınırlarını çabuk aştı ve tüm dünyaya yayıldı. "Yeni Pop Gerçekçiliği" akımının "süper star"ı oldu. Yapıtları müzelerin ve galerilerin gözdesi.

Caricatura Museum Frankfurt, sergide Kürger'in ilk yapıtlarından oluşan seçmelerin yanı sıra Stern, Spiegel, Capital ve 1980 ve 1990'lı yıllarda Kowalski gibi dergilerde yer alan çizimlerine ve hatta reklam objelerine de yer veriyor. 30 Ekim'e kadar sürecek serginin ağırlık noktasını büyük boyutlu portreler oluşturuyor.

S.KRUGER

SEBASTIAN KRÜGER KİMDİR?

1963'te Hameln'de doğdu. [Hameln, Aşağı-Saksonya eyaletinde bir kasabadır ve Fareli Köyün Kavalcısı ("Rattenfänger von Hameln") efsanesi ile meşhurdur.] Krüger, daha üç yaşında iken ilk resim boyamalarına başladı. Sanatla iç içe olan ailesi, ondaki bu yeteneği fark etti ve sonuna kadar destekledi. 20 yaşında Braunschweig'da Güzel Sanatlar Yüksekokulu Serbest Resim Bölümü'ne yazılan Krüger, akademik disipline uyum sağlayamadı, zorlama olarak algıladığı öğrenimini yarıda bıraktı ve otodidakt olarak kendini yetiştirmeye devam etti.

1986'da ilk illüstrasyon ve karikatürleri yayınlandı. Bunları diğer dergilerin siparişleri takip etti: Kowalski, Titanic, Stern, Capital, Playboy ve İtalya'da yayınlanan L'Espresso, çalışmalarının yer aldığı yayın organlarından bazıları. Bir söyleşide ifade ettiği gibi, "herhangi bir ekonomi menajerini ya da üçüncü sınıf bir politikacıyı" çizmek zorunda kalmak, becereceği işlerden değildi: "İş bittikten sonra, tuvaletin suyunu çekmek – sembolik olarak kastediyorum – benim için bir mutluluktu." Ona göre, bu işin tek tatmin eden tarafı çizimleri için aldığı ücretti. Bunu çekilen acıya karşı alınan tazminat olarak adlandırıyordu. Capital dergisinde tasarım ve uygulamasını yaptığı ama çok sıkıcı bulduğu "Kara Krüger sayfası" 1990'da durduruldu. Kendi fikirlerini gerçekleştirme konusunda karısının teşvikiyle çalışmalarına devam etti. Unutulmaz, şahane ve çılgın Rolling Stones portresi ile uluslararası üne kavuştu. Rolling Stones onun için hem ilham perisi hem de fikir kaynağı idi. Hiçbir müzik grubu yoktu ki, böylesine değişik tipleri bir arada bulundursun. Yüzü yüzlerce kırışıklıkla dolu Mick Jagger, olduğundan daha zayıf, daha korkunç, kocaman ağzını açıp memnuniyetini, doygunluğunu tüm dünyaya haykırıyordu sanki: "Satisfaction!"

Stones resimlerinin yanında Michael Jackson da vardı: Ölümünden önce Krüger'in fırçasından ölü gibi görünen şahane bir portre. Bob Dylan da olay portrelerinden. Zaten Krüger'in içselleştirerek sık sık tekrar ettiği "başarılı insan, sabah yatağından kalkıp, akşam yatağa girdiği ana kadar kendi istediğini yapan insandır" sözü ona, yani Dylan'a ait.

POPÜLER KÜLTÜR İKONLARI

Thomas Behlert, "Her resim şahane bir felâket" diye yazıyor Das Blättchen'daki yazısında. Tanınmış kişilerin portrelerini olduğundan daha güzel, daha kırışık, daha esprili, göz kamaştırıcı, bazen de daha çirkin, daha gülünç, daha şişirilmiş olarak resimleyen bir sanatçıyı nasıl tanımlamalı? "Karikatür çizen ressam mı, resim yapan karikatürist mi" hangisi? Bu sorunun yanıtı gerçekten kolay değil.

Krüger, "New Pop Art - Yeni Pop Sanat" doğrultusunda, güzel olmayan ama gerçek olan yüzleri resmediyor. Dünya artık boyalı basında görünen gülünç resimlere değil Krüger'in tüm canlılıkları taşıyan resimlerine bakıyor. Yapıtları, ışık yansımalarını gölge oyunları ile birleştiren, gerçek ile soyut anları içeren düşsel dünyaları gösteriyor bize...

Las Vegas'taki Club "Moods" açılışını yaparken, sahneye çıkardığı jazz, blues ve rock ünlüleri kadar, sahnede asılı olan Krüger'in, büyük boyutlu yedi resmi de büyük bir ilgi odağı olmuştu.

CARICATURA MUSEUM FRANKFURT

SEBASTIAN KRÜGER
"FACE TO FACE"
Museum für Komische Kunst
Weckmarkt 17
60311 Frankfurt am Main
www.caricatura-museum.de

Caricatura Museum'un sembolu, müze binası önünde Yeni Frankfurt Okulu karikatüristlerinden **Hans Traxler** tarafından yapılan kumtaşı kaidesi üzerindeki bronz heykel, başında şapkası, yelekli ve pardesülü bir Kanada geyiğidir...

Bizim **Aachen**

AACHEN VE ÇEVRESİ İÇİN TÜRKÇE DERGİ

Yakında Bizim **Aachen** dergisine küçük bir kardeş geliyor!
Sizin **Aachen** dergisi tamamen yerel bir haber dergisi olacak.
Bir ay Bizim **Aachen** dergisi, diğer ay Sizin **Aachen** dergisi ile
pek yakında her ay sizlerin karşınızda olacağız.

Sizin **Aachen**

AACHEN VE ÇEVRESİ İÇİN **TÜRKÇE HABER DERGİSİ**

AVRUPA'DA ÇÖKEN "MARKA" TÜRK GAZETELERİ

Gazetelerin ardından **Türkçe** de biter mi?

OSMAN ÇUTSAY

Grafik: © yaprakkiran

FRANKFURT | Bu yılın sorusu yaz aylarında, piyasanın içinden ve resmen doğrulanmayan Türkçe gazetelerin satış rakamlarıyla ortaya çıkmıştı: Bu gazeteler ne zaman tamamen ortadan çekilecek? Bayi satışları yerlerde sürünen, abone diye bir şeyi ise neredeyse tanımayan günlük Türk gazeteleri bitiyordu. Sadece bu değil...

insanın yaşadığı Batı Avrupa'da, günlük Türkçe gazeteler fiilen ve ekonomik gerekçeler temel alındığında, çoktan beridir bitmiş durumda. Türkçeli milyonların ilgisizliği burada bir rol oynuyor olabilir belki, ama tek neden bu mu?

Türkçe günlük gazetelerin, daha doğrusu ikisi hariç tüm çok satışlı "markaların", Avrupa'dan çekilmesi ve bu iki mar-

© AYPA

Sadece bu değil, çünkü bazı paralel gelişmeler de vardı. Nitekim yaz aylarında Heidelberg Eğitim Bilimleri Yüksek Okulu bünyesinde ve Prof. Dr. Havva Engin danışmanlığında hazırlanan bir araştırma, acı gerçeği bir başka yüzüyle ortaya çıkardı: Türkçe, özelllikle Almanya'daki üçüncü ve dördüncü kuşak Türkiye kökenli insanlarda resmen kaybolmaya yüz tutuyordu. Ancak bu hiç öyle beklenmedik, gökten üzerimize düşmüş bir şey değildi. Bu doğrultuda ciddi göstergeler yıllar içinde birikmişti. Örneğin, medyada.

Her geçen gün biraz daha ölen bir sektörle karşı karşıyayız. Yaklaşık 5.5 milyon Türkiye kökenli, yani Türkçe kullanabilen

kanın da çekilme yolunda olması, okurlardan çok bu markaların, yani egemenlerinin yaratıp hak ettiği bir sonuçtur. Kendi düşen ağlamaz. Hürriyet'in kimilerince efsane sahibi Erol Simavi'nin, 1990'larda o dönem Hürriyet'i İstanbul'dan yöneten Ertuğ Karakullukçu'ya, elbette kazandırdığı paralar nedeniyle, "heykeli dikilecek adam" gözüyle baktığı, hatta kimilerine göre aynen böyle söylediği, herkesin bildiği bir sırdı. Karakullukçu orta sınıflara özgü korkunç bir aşağılık kompleksini Türkçe işleyerek zincirlerinden boşanmış bir kara Türkçülük eşliğinde, hem Avrupa'daki Türkçeli toplumun bölünmesine hizmet ediyor hem de bu arada kendi-

sinin sosyal demokrat ve hatta gerçek Atatürkçü olduğu propagandasını gazeteciler arasında yaymayı ihmal etmeden piyasa kızıştırıyor, böylece gazetenin satışını yükseltebiliyordu. Türkçe konuşan yeni Avrupalı milyonları dinci ve saldırgan milliyetçi bir cendereye alıp iyice çürütmeyi başardılar.

Medya teknolojisindeki atılımların kapıda hazır beklediği ama henüz piyasaya egemen olmadığı yıllardı. Ertuğ Karakullukçu, patronlarına, Hürriyet üzerinden uzun süre Simavi'ye, daha sonra da Aydın Doğan'a iyi paralar kazandırdı. Tabii kendisi de "umur gördü". Hep birlikte altın yumurtlayan tavuğu kesiyorlardı aslında. Nitekim deniz, bir on yıl içinde bitiverdi. 1990'larda günlük net satışı 100 binlere bile ulaşan, çok değil bundan 15 yıl önce bazı günler 60-70 bin gazete satabilen Hürriyet, bugün artık neredeyse okurlarının yüzde 90'ını, hatta yüzde 95'ini, kaybetmiş durumdadır. Diğer gazetelerin ise zaten bir önemi bulunmuyor. Sadece siyasi gerekçelerle bayilerde "bayrak gösterdikleri" söylenebilir; tek anlamları bu.

TÜRK GAZETELERİ ALTIN YUMURTLAYAN TAVUĞU KESİYORDU...

Bütün bunların başlı başına bir gösterge olduğunu söyleme hakkımız var. Özellikle de Türkiye kökenli nüfusun aralıksız arttığı bir coğrafyada.

Neden?

YALANDAN GAZETECİ Mİ ÖLMÜŞ!

Önce güncel rakamlara bakalım. Bunlar piyasa içi özel bilgiler, ama resmen "belgelenmesi" elbette mümkün değil. Simgesel anlamları nedeniyle yoğun bir yanlış, hatta resmen yalan bilgi operasyonlarına konu oldukları söylenebilir. Örneğin, piyasada ticari hiçbir anlam ve önemi bulunmayan Sabah'ın, Almanya'da her gün 60 bin okura ulaştığı "bilgisi" Focus dergisine gazete yöneticilerince verilebiliyor ve bu "serbest atış" o dergide yayımlanabiliyor. Bunun artık abartıyı çok aşan bir operasyon olduğu ortada.

Gerçek başka yerde.

Avrupa Kültür'ün piyasa aktörlerinden derlediği ve burada yer verdiği operasyonel bilgiler, doğruya çok daha yakınlar: 2016 yılı yaz aylarında Avrupa'daki Hürriyet'in bayi satışları 6 bin civarındaydı. Sabah'ın ve Sözcü'nün satış rakamlarının ise yaz aylarında 2 binlerde kaldığı biliniyor. Diğer iki gazete Özgür Politika ile Aydınlık ise 1000-1500 satış bandında, ticari olmanın dışında tamamen siyasi nedenlerle varlıklarını sürdürü-

© AYPA

yorlar. Her gün, iyice dar bir çevrede yine 5 ayrı Türkçe gazete bazı bayilerde görülebiliyor. Avrupa'daki bayilere 2000'lerin ilk yarısında 11-12 Türkçe gazete dağıtılıyordu.

Piyasadaki 5 Türkçe günlük gazetenin son satış rakamlarının, okul tatilinin bitmesiyle, yani eylülden sonra Türkiye'den dönecek tatilcilerin sayesinde belki yüzde 10'luk bir artış göstermesi bekle-

niyor. Ama felaket yine de ortada: Türkçe konuşan 5.5 milyonluk bir topluluk, günlük Türkçe gazetelere hiçbir ilgi göstermiyor. Nüfus artmış, hatta adeta patlamış, ama Almanya merkezli ve Avrupalı Türkçelilere dayalı "marka gazeteler" resmen ölmüştür. Türkçenin de ölmesi kimseyi şaşırtmayacaktır. Burada, suçun Türkçe konuşan insanlarda aranması kolaycılık olur. Her ne olursa olsun, gerçek şu: Avrupa'da yaşayan Türkçeli bir halk grubu böyle bir yayıncılığa ve hormonlu markalarına ilgi göstermiyor. Günlük gazeteleri yaşatmıyor. Alerjik bir hal bu. Soru da orada: Neden?

ACI ARAŞTIRMA: BİTİYORUZ!

Bu noktaya tekrar dönmek üzere, şimdi Prof. Dr. Havva Engin'in araştırmasına geçebiliriz. Heidelberg Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini sürdüren Göç Araştırmaları ve Kültürler Arası Pedagoji Merkezi Müdürü Prof. Dr. Engin, yaz ortasında, 2013-2014 öğretim yılında hazırlanan bir araştırmanın dramatik sonuçlarına dikkat çekti. Baden-Württemberg eyaletinin Baden bölgesinde Türk Dili ve Kültürü dersine devam eden öğrenciler arasında yapılan dil kullanma alışkanlıklarıyla ilgili anket çalışması, Türkçenin hızla gerilediğini ortaya çıkarmıştı. Araştırma, anne ve babasıyla sadece Türkçe konuşan çocukların oranında yarı yarıya düşüş saptarken, kardeşler arasında iletişim dilinin artık Almanca olduğunu saptıyordu. 6 bin 125 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin yüzde 27.8'i ailede sadece Türkçe konuşuyor, yüzde 7.9'luk bir kesim de sadece Almanca kullanıyordu. Araştırmanın altını çizdiği başka sonuçlar da vardı: Öğrencilerin yüzde 56'sı anneleriyle, yüzde 49.7'si de babalarıyla sadece Türkçe konuşuyordu. Öğrenciler evde yüzde 83.5 oranla en çok büyükanne ve büyükbabalarıyla Türkçe konuşuyor, öğrencilerin yüzde 51.5'u kardeşleriyle iletişimde sadece Almanca kullanıyordu. Kardeşler arasında hem Almanca hem de Türkçe kullanan öğrenci oranı yüzde 22.6 idi. Aralarında sadece Türkçe konuşan kardeşlerin oranı ise yüzde 16.1'e kadar gerilemişti.

Bu verilerden çeşitli sonuçlar çıkarmak mümkün oldu. Bunlardan herhalde en önemlisi, Türk öğrencilerin yarısının "Türkçesine güvenmediğini" bildirmesi. Özellikle üçüncü kuşak dediğimiz Türkiye

kökenli gençlerde ve öğrencilerde yüzde 85.4'lük bir kesim Almanca bilgisinin iyi olduğu görüşünde. İkinci kuşakta bu oran yüzde 77.8 ile biraz daha geride.

Halen Alman okullarında 500 bin Türkiye kökenli öğrenci olduğunu hatırlatan eğitim uzmanları, Türkçenin İngilizce ve Fransa ile birlikte müfredata alınmasını talep ediyor. Durumun diğer Avrupa ülkelerinde daha farklı olmadığı da biliniyor. İşte Prof. Engin, yeterli ilginin gösterilmemesi durumunda Türkçenin Almanya'da orta vadede unutulan diller arasına gireceğinden emin. Havva Engin "İki dillilik büyük bir zenginlik. Almanya'da insanlar en az iki dili günlük hayatta kullanıyor. Türkçenin de okullarda ikinci veya üçüncü yabancı dil statüsü kazanması gerekir" görüşünü savunuyor.

Bu iki bilgi birleştirilerek akıl yürütülebilir. Ama bazı eklemeler yaparak: Türkçe konuşulan ailelerin çocukları, Prof. Dr. Havva Engin ve çalışma arkadaşlarını hazırladığı rapora göre ilginç gerilemelere sahne oluyor. Bunların yüzde 92'si

HEIDELBERG UYARISI: TÜRKÇE BÜYÜK BİR HIZLA SİLİNİYOR!

Almanya doğumlu. Hemen hemen hepsi okul öncesi eğitim almış. Yani Almancayı neredeyse bebek yaşta öğrenmeye başlamışlar. Yüzde 67'si Türkçe ve Türk kültürü derslerine severek devam ediyor. Yüzde 57.9'u ailede iki dili de kullanıyor. Yarıdan fazlası anne ve babasıyla Türkçe konuşuyor. Kardeşler arasında Almanca kullanımı ise katılımcıların yarısından fazla. Havva Engin, eğer okulda Türkçe dersleri müfredata alınmazsa, bu eğilimin kısa sürede Türkçenin silinmesiyle sonuçlanacağı noktasında ısrarlı.

ÖLMEYE YATAN BİR SEKTÖR

Böylece gelinmesi gereken noktaya geldik. Türkçe, daha doğrusu "ana akım" medya, Avrupa'nın yerleşik büyük dilleriyle entelektüel düzlemde boy ölçüşebilecek bir kalibre gösteremiyor. Neden? Türkçe günlük gazetelerden böyle kolayca vazgeçilmesini, bu sektörün ölmeye yatmasını, okurların ilgisizliği ile açıklamak doğru değildir. O tür ilgisizliklerden bir temel neden çıkmaz. Ama bir şey çok açık: Türkçe "marka gazeteler" Avrupa'daki Türkçeli insanların ilgisini çekmiyor ve bu ana akım medyada sözcüğün derin ve geniş anlamında gazeteci de yetişmiyor.

"MARKA" TÜRK GAZETELERİ NE OKUR NE DE GAZETECİ YETİŞTİRDİ. HİÇ İLGİLENMEDİLER.

Avrupa'da bayilerdeki toplam günlük Türkçe gazete satışı 10 bini biraz, o da belki, geçiyor. Ancak 5.5 milyon civarında Türkçe konuşan bir topluluğun yaşadığı coğrafyadayız. Adı geçen yayınların internet sitelerine, genç kuşağın görece biraz daha fazla ilgi gösterdiğini düşünebiliriz. Elbette o sitelerde günün anlamını taşıyacak derinlikte haberler arandığı kuşkuludur.

Tekrar: 1990'ların ortasında, aynı coğrafyada ve daha az sayıda Türkçeli insan varken, günlük Türkçe gazete satışı 170 bin ile 200 bin arasındaydı. 2000'lerde de bir ara 11 gazetenin Avrupa'daki gazete bayilerine dağıtıldığı biliniyor. İşin kolayına kaçmak isteyen, bu eşine az rastlanan gerilemeyi hemen internet ve televizyona bağlayabilir. Türk "marka gazeteleri", sessiz film döneminde müzik yapan piyanistlerin sesli sinemanın yaygınlaşmasıyla sokağa atılmasına benzeyen bir kaderi yaşıyor.

Mesele çok başka aslında: Neredeyse yarım asırdır yayımlanan ana akım gazetelerde, gerçekten haber niteliği olan, araştırılıp bulunmuş, daha doğrusu üretilmiş, okur nezdinde kendisini vazgeçilmez kılan, skandal nitelikli herhangi bir haberi hatırlayan var mı? En fazla iki sermaye grubunu, özellikle de Erol Simavi ve takipçisi yayın grubunu ihya etmenin, yani iyi para kazandırmanın dışında, acaba tek bir "Bravo!" denilecek, Türkiye kökenli ve yerleşik Avrupalıları yerinden zıplatacak, hükümetleri hop oturtup hop kaldıracak, insanları şaşkınlığa sürükleyecek, zenginleştirecek, siyasal ve ekonomik iktidarları

sarsan bir haber görüldü mü? Günü kurtardıkları kesin. Ama ötesi var mıydı? O zaman böyle bir basının, özellikle günlük gazetelerin ardından kimsenin ağlamayacak olması, son derece doğal. Kendi dilinden ve özgün sorunlarından vazgeçişi yaratan ve hızlandıran gazetelere, bir noktadan sonra o insanların sırt çevirmesi olağan bir gelişmedir.

Sorun içerikte. İçerik deyince de, açıklanan görüşlerin doğruluğunda veya milliyetçi/dinci duyguların kışkırtılmasında değil. Habercilik çok eksik; orada.

TEKNOLOJİK SIÇRAMA

Oysa dijital teknoloji, iyi içerikleri, iyi haberleri artık bu coğrafyanın her köşesine aynı anda taşıyabiliyor. Üretim aşaması, baskı ve dağıtım yoğun maliyet kalemlerini içermiyor. Yeni teknolojiyle, herhangi bir içerik hiçbir dağıtım engeliyle karşılaşmıyor. Bilgisayar veya akıllı telefonlar üzerinden internetle bağlantısı olan her yerde, bu içeriğe ulaşmak mümkün. Sorun, yaratıcı içerikte demek ki. Yerleşik medyada olmayan ise tam da bu. Kültür endüstrisi, önünde ana akım medyanın yürüdüğü baştan sona bir yalan dünyadır artık.

Oraya geldik. Türkçe ana akım medya sermaye gruplarının, hükümetlerle cilveleşmekten başını alıp herhangi bir "gerçek haber" üretmesi mümkün değildir. Bu, galiba artık ana akımın ve büyük markaların tanımı olmuştur: Mevcut sistemin ve patron katlarının bir parçasıdırlar. Dolayısıyla gerçekliği doğru okuyacak ve yansıtacak bir enerji içermemektedirler. Bu, Avrupa'daki Türkçe gazeteler için çok daha fazla böyledir. Ajanslardan ve Türkiye'deki merkezden gelen haberler, yorumlar, dokunulmaz tabular halinde tehlikesiz ve renksiz içeriği oluşturmakta, bu da Avrupa'daki Türkçeleri hiç ilgilendirmemektedir. Teknik ve görsel bir düzeyleri vardır, bu doğru. Ama Avrupa'daki Türkçenin, çift dilli insanların ikinci dili olduğu gerçeği de kendini zorla hissettirmektedir. Türkçeliler, sahnedeki bu bayağılığı daha fazla sineye çekmek zorunda olmadıklarını düşünmeye başladılar. Özellikle ikinci ve üçüncü kuşak sonrasında...

Türkçe okuyanlar artık ana akım medyayı parasızken bile izlemiyor, neden bir de üste para verip "paralarıyla rezil olsunlar" ki?

LAİK "BURKA": TÜRK GAZETELERİ

Tarihsel işlevlerine bakınca, bugün daha rahat söyleyebiliyoruz: Bir tür "burka" oldular.

Gerçekten de Türkçe gazeteler bir tür "burka" oldular Türkçe okuyanlar için. Kadını böylesine, üstelik aydınlanmanın beşiği sayılan bir coğrafya olan Avrupa'da tamamen kapatılmasını kabul edemeyenlerin, "Avrupa kültürünün temeli tehdit altındadır" saptamasını buraya çekebiliriz. Türkçe gazeteler, Türkiye kökenli insanların dünyayla doğru bir ilişki kurmasını, sorular sormasını ve diğer kültürlerle eşdeğer bir alışveriş içine girmesini sağlamıyor, tersine onu bu tür ilişkilerin dışına çekiyordu. Zaten bir şok içindeki insanlarımızda büyük bir aşağılık kompleksi yaratıyor, onları kendi içlerine kapatıyordu. İslamcılığın buradaki Türkiye kökenli toplumda verimli bir toprak bulması biraz da bu "marka medyanın" marifetidir.

Avrupa'da yaşayan ama kökleri Türkiye'de bulunan bulunan bir kültür çevresi, bir halk grubu, tam bir "kasaba zihniyetinin" zincirleri içinde sömürüldü ve birilerini ihya etti. Zorlama yoktu elbette, Türk toplumu buna hazırdı, ama sonuç acımasız oldu.

Birinci kuşak okurlar Erol Simavi'yi, onu izleyen yarım kuşak da Simavi'nin devamcısı bir yayın grubunu zengin etti. Sonraki kuşaklardaysa bu ilişki tamamen koptu. İkinci ve üçüncü kuşak Türkiye

TÜRKÇE GAZETELER, İNSANLARIMIZI AVRUPA'DAN KOPARARAK ÇOK PARA KAZANDI.

kökenli insanlar, kısa sürede bu çemberi taşımayacak kadar -başta Almanca olmak üzere- Avrupa dillerine hâkim oldular. Türk gazetelerinin ölümünü, biraz da çift dilli ve dünyayı bir başka dilden kolayca ve hatta daha rahat izleyen insanlar hızlandırdı. Türkçe biliyorlardı, ama bu Türk medyasından uzak durmayı tercih ediyorlardı. O medyanın, o Türkçe gazetelerin çizdiği dünyaya çok yabancıydılar. Üstelik rahatsız edici buluyorlardı. Tedirgindiler.

AÇIK KAPI: YEREL MEDYA

Ancak insanlarımız bazı kapıları açık bıraktılar. Örneğin özellikle Almanya ve Avusturya'da bütün acemilikleriyle yerel parasız Türkçe gazetelere, hatta internetteki bölgesel haber sitelerine büyük ilgi gösterdiler. Bu ilginin hiç gerilemeden, hatta yer yer artarak sürdüğü gözleniyor. Ankara'daki siyasi iktidarın 2016'da yerel Türkçe medyayı tamamen hizaya getirmek için Avrupa'da Ankara üzerinden ve büyükelçilikler desteğiyle yürüttüğü çalışmalar ("yemleme turları"), sözü geçen sektörün önemine bir başka kanıt kabul edilebilir. Yerel Türk gazetelerindeki patlamaya bir de bu açıdan bakmak doğru olacaktır. Bir iletişim ağı yine de var, ama Türkler topluluk içi iletişimlerinde ana akım Türk gazetelerini kullanmıyorlar.

Son dönemde Avrupa'da çeşitli medya kurumlarında kendisine söz verilen Türkçe kökenli medyatörlerin, önceki kuşaktan çok daha akıcı bir Almanca, Fransızca, Flamanca, İngilizce vs. kullandığı doğrudur. Ama bu genç insanların kendilerine empoze edilen ve kendilerinden beklenen her şeyi sorgusuz sualsiz kabullendiği, örneğin içinden çıktıkları Türkiye'yi ve cumhuriyet rejimini başından sonuna kadar bir "anomali" olarak gördükleri, zaten o nedenle önlerinin açıldığı da doğrudur.

Türkçenin direnç göstermeyen, kültürsüzlüğe kapaklanan, entelektüel hiçbir sorgulama üretmeyen "kasaba medyası", Avrupa'da bütün bayağılığıyla çökmüştür. Yerleşik günlük Türkçe gazetelerin bu sonuna fazla üzülmek, aydın kimliğinin ve Türkçenin kurtuluş içeren diğer yüzünün inkârı anlamına gelir. Bunlara "Toprağı bol olsun!" demek ve yeni yollar aramak tek çıkar yol gibi görünüyor. Onların yaptıklarını reddetmek ve yapmadıklarını gerçekleştirmek, bir yeni medya sektörü doğurabilir.

Alışılmış Türkçe günlük gazeteler artık tarihe karıştı. Varlıklarını koruyanlar, bir biçimde destekle ayakta duranlar. Kitlesel bir talebin konusu değiller. Bunların nasıl gelişebileceğini sormak çok yanlış bir yerden çok yanlış bir soru sormaktır.

Artık yeni bir çağa girmiş bulunuyoruz. Medyası da herhalde yeni olacaktır.

KÜLTÜRSÜZLÜĞE HAYRAN BESİLİ "KASABA MEDYASI" ÇÖKTÜ VE ÇÖKERTTİ.

KÜNYE | Impressum

Sorumlu Yönetmen
(V.i.S.d.P.):
Osman Çutsay

Sanat Yönetmeni
Artdirector:
Ömer Yaprakkıran

Yazışma Adresi:
info@avrupa-kultur.eu

www.01.avrupa-kultur.eu

www.02.avrupa-kultur.eu

www.03.avrupa-kultur.eu

www.04.avrupa-kultur.eu

www.05.avrupa-kultur.eu

www.avrupa-kultur.eu

MUSTAFA BOZDURGUT: 'HABERCİLİĞİN GELECEĞİ DİJİTAL DÜNYADA'

"Çöküş beklenenden

ULM Çeyrek asırdır Güney Almanya'da yerel gazetecilik yapan, bu arada Avrupa çapındaki gazetelerle de bir dönem çalışan Mustafa Bozdurgut, yerleşik Türk "marka gazetelerinin" çöküş sürecini değerlendirdi. Yeni Posta Yayın Grubu'nu kurucusu Bozdurgut'a göre, Avrupa'da Türkçe habercilik yapmak isteyenler, kendilerini ve yayın anlayışlarını dijital gereksinimlere göre gözden geçirmek zorunda.

TEKNOLOJİK GELİŞME, YÖNETİM GERİLİĞİYLE BİRLEŞİNCE, ÇÖKÜŞ ÇABUK GELDİ...

- Son 15-20 yıl içinde okurlarının neredeyse yüzde 95'ini yitirdiği gözlenen Avrupa'daki Türkçe günlük gazetelerin bu yıkımı sizce hangi sektörel nedenlere dayanıyor? Yani, yerleşik ve çok satışlı Türk gazeteleri neler yaptı ve yapmadı ki böyle ani bir bitişi yaşamaya başladı?

MUSTAFA BOZDURGUT - Günlük Türkçe kağıt gazetelerin Türkiye'de sıkıntıya girmesi ve Avrupa'da ise çökmesinin bana göre çeşitli sebepleri var. Yaklaşık altı-yedi yıl önce Avrupa'da yayınlanan günlük kağıt gazetelerin yıkılacakları ve "bir sosyal vaka olmaktan çıkacakları" öngörüm maalesef erken gerçekleşti.

Ben iyi bildiğimi sandığım Avrupa'daki günlük gazeteler ve yerel basınla ilgili düşüncelerimi aktarmaya çalışayım. Kağıt gazetelerin gerilemesinin, günlük gazetelerin kelimenin tam anlamıyla yıkımlarının en önemli sebebi tabii ki, iletişim teknolojilerindeki şaşırtıcı, devasa gelişmelerin durmaksızın devam etmesi. Buna yönetimsel ve mesleki hatalar da eklenince kaçınılmaz son maalesef daha erken tarihte gerçekleşti. Okur hem meraklıdır, hem de ekonomik, sosyal çıkarı gereği habere, bilgiye

daha erken **geldi”**

Mustafa Bozdurgut

haklı olarak en kısa zamanda ulaşmak ister. Günümüzde okur, habere, bilgiye evindeki, işyerindeki bilgisayarından, tabletlerinden ve cep telefonlarından zahmetsiz, ücretsiz anında ulaşma imkanına sahipken neden kağıt gazete peşinde koşsun!

GAZETELERİN BEKLENEN ÇÖKÜŞÜ

Okurun ulaşmak istediği haberler hem çeşitlendi çoğaldı, hem de inanılmaz hızlandı. Kişilerin ilgisindeki ülke/ler ve dünya gündemi saat başı değişiyor. Hatta haberler bazen dakika dakika izlenmek isteniyor. Değişik periyodlardaki kağıt gazetelerin iletişimdeki bu hıza yetişmeleri, ulaşmaları, yarışmaları teknik olarak olanaksız. Hayal bile olamaz.

Klavyenin, daktilonun, rotatiflerin tuşlarını teknik olarak devre dışı bırakmasının dışında, gelelim kağıt gazetelerin özellikle Avrupa’daki günlük Türkçe gazetelerin sosyal varlık olarak devre dışı kalmalarının teknolojideki gelişmelerin dışındaki diğer sebeplerine. Yukarıda belirtmeye çalıştığım genel teknolojik etkinin dışında, şu var: Günlük Türkçe gazetelerin merkezi Almanya Frankfurt’tur. Almanya’da 3 milyon, diğer Avrupa ülkelerini de hesaplarsak yaklaşık 5 milyon Avrupalı Türk, potansiyel okurdur. Bir kere başta Almanya olmak üzere yurtdışındaki günlük gazete sayısı mevcut talepten fazla. Gazetelerin arkasındaki güç odaklarının arzularıyla, gazete okurlarının istekleri çelişti. Nedir bu çelişki? Kimi gazeteler, okuru gazete beklerken, adam okurumu nasıl soyarım derdine düştü. Kimi gazeteler de okurla-

GAZETELERİN ARKASINDAKİ GÜÇ ODAKLARIYLA OKUR TALEPLERİ ÇELİŞİYOR...

rının gazete beklentilerini dikkate almadı. Gazetecilikten uzaklaşıldı.

Teknolojiye hakim Amerika kaynaklı Google, Facebook ve benzer sosyal platformların pazar payları her ülkede olağanüstü arttı. Bu sosyal platformların vergi muafiyetleri haksız rekabeti beraberinde getirince, her ülkenin basın dünyası çıkmaza girdi. Bu arada gelirleri sürekli gerileyen Avrupa'daki Türkçe günlük gazetelerin çıkmaza girmeleri elbette kaçınılmaz hale geldi. Merkezleri Frankfurt'ta bulunan Türkçe günlük kağıt gazetelerin idari ve mesleki hataları objektif duruma eklenince, yıkımın zamanından önce gerçekleşmesi kaçınılmaz oldu. Bu hatalar nelerdi? Her gazete kendine göre farklı hatalar yaptı. Kötü gazetecilik, kötü haber, okuru enayi gibi görme, yalan haber, düzeysiz haber,

GAZETELERİN ARKASINDA GÜÇ ODAKLARIYLA OKUR TALEPLERİ ÇELİŞİYOR...

okurun değil yöneticisinin beğeneceği haberlere ağırlık verme, bağlı bulunduğu güç merkezlerine yalakalıklar, okurlarını söğüşleme operasyonları gibi yanlışlıkları sayabiliriz...

SORUN OKURDA DEĞİL

Ayrıca, Avrupalı Türk gençlerinin çok önemli kısmı hem alışkanlık, hem de Türkçe zorluklarından ötürü Türkçe kağıt gazeteye yönelmiyorlar. Bu da büyük bir engel. Yeni nesiller başta ücretli kağıt gazetelerden hızla uzaklaştılar. Bu olumsuzluklar bir araya gelince kağıt gazete dünyasında ilk darbeyi özellikle parayla satın alınan kağıt gazeteler yedi.

- Yeni bir ilgi için neler olmalı bu sektörde? Yoksa her şey boşuna mı?

MUSTAFA BOZDURGUT - Kağıt gazeteye olan ilginin azalmasının kabahati okurda değil. Okur ilgisiz değil. Birincisi yerel ücretsiz gazetelere olan ilgi hâlâ devam ediyor. Günlük kağıt gazete okuru azaldı, fakat sanılanın aksine haber takip eden okur sayısı eskiye oranla kat kat çoğaldı. Okur sadece günlük ücretli kağıt gazetelerden dijitale doğru kaydı. Okur çoğaldı ve ücretsiz dijital haberlere doğru yöneldi. Gerçek bu! Bu şartlarda Avrupa'da 30 bin, 50 bin, 100 bin gibi ortalama günlük Türkçe kağıt gazete tirajlarına ulaşmanın, ne yazık ki, boş hayal olacağını düşünüyorum. "Bir gün nasılsa düzelir!" diyerek hayaline inatla devam etmeye çalışan günlük kağıt gazeteler arasında "sübvansiyonla", suni teneffüsle yaşamaya devam edenlerin de en kısa zamanda gerçeğin sert duvarına çarpacaklarını düşünüyorum. Avrupa'da bir kağıt gazete "çok iyi kurgulanırsa" belki yaşayabilir. Ancak böyle bir gazetenin realize edilmesi artık birçok şarta bağlı.

- Türk gazetelerinin en tanınmış markaları dibe vurdu, ama Türkçe yerel basın diye bir tür mucize de var özellikle Almanya ve Avusturya'da. Sizin kurup yönettiğiniz Yeni Posta bunların en başında gelen bir yerel gazete. Eğer interneti de sayarsak, Türkçeli insanlar belki günlük Türkçe gazeteleri satın almıyor, ama haberlere ulaşmanın

yolunu yine de bir biçimde buluyor. Özellikle haber sitelerinden kendine yarayanları seçebiliyor. Siz ise bu sektörde görece küçük bir bölgede gerçekten ciddi bir yerel başarının sahibisiniz. Yerel Türkçe basını nasıl değerlendiriyorsunuz? Avrupa'daki Türkçenin geleceği bu yerel gazetecilikte mi yatıyor?

MUSTAFA BOZDURGUT - Yerel kağıt gazetelerin yaşamlarına devam etmeleri bir mucize değil. Aksine normal bir durum. Sebebi çok basit: Dev dinozorların dünyaya egemen olduğu dönemde sadece 50 santimetreden küçük olan hayvanlar yaşamlarını sürdürebilmişler. Avrupa'daki yerel kağıt gazeteler de çoğu küçük oldukları için yaşayabiliyorlar. İhtiyaçları küçük oldukları için hayatta kalabiliyorlar. Avrupa'daki yerel kağıt gazetelerin çoğu bir ya da birkaç kişi tarafından, ancak birkaç şehirde faaliyet gösteriyorlar.

Bunların içinde Yeni Posta biraz daha farklı bir konuma sahip. Yeni Posta Güney Almanya'nın dört eyaletinde birden kağıt gazete olarak 25 yıldır yayın hayatına devam ediyor. Çeyrek asırdır okuru, temsilcisi, muhabiri ve işadamıyla çok sıkı ilişkiler kurabilmeyi becerebildiği için yaşamını sürdürebiliyor. Ayrıca 1997'den beri internette www.yeniposta.de adresiyle varlığını devam ettiriyor. 2013'den beri de internette günlük yayınını her yayın organının karşı karşıya oldukları zorluklarla boğuşarak aralıksız sürdürüyor. Ancak haberin geleceği dijitalde. Temennim Avrupa çapındaki Türkçe okura, gazetecilik mesleğini yüreğinde hisseden iyi gazetecilerle ulaşılır. (FHF)

YEREL TÜRKÇE GAZETELERİN YAŞAMASI MUCİZE DEĞİL, NORMAL...

GÜNAL GÜNAL'IN DENEYİMLERİNDEN ÇIKARDIĞI SONUÇ

Güçleri **birleştirme** zamanı geldi

Günal Günal

AACHEN Almanya'da 1 milyon civarında Türkçe konuşan insanın yaşadığı Kuzey Ren Vestfalya eyaletinin küçük bir bölgesi, geçtiğimiz yıllar içinde ciddi bir Türkçe yayın başarısına sahne oldu. Almanca ve belli bir konuda başladığı yayıncılığını Türkçe "Bizim Aachen" ile sürdüren Günal Günal, Türkçe gazetelerin ve Türkçe yayıncılığın sorunları, Türk gazetelerinin çöküş süreci ve kendi başarısının nedenleri üzerine sorularımızı yanıtladı.

- Türk gazetelerinin toplam satışları, 2016 yaz ayları itibariyle, 15 yıl öncesinin % 10'una kadar düştü. Hatta bu rakam belki daha da düşük. Ancak her durumda, en çok satan tek gazetenin bu yaz 6 bini biraz geçen bir satış bandıyla, geçen yıllar içinde okurlarının neredeyse 95'ine yakın bir bölümünü yitirdiğini söyleyebiliriz. Sizce bu gelişme neden normal? Ya da normal mi bu çöküş?

İstanbul

MAKİNE DEĞİL İNSAN ÖNEMLİYDİ

GÜNAL GÜNAL - Bundan bir ay önce Almanya'ya gelişimin 25'inci yılı doldu, yani çeyrek asır. İsterseniz ben konuyu geldiğim yıllardan bugüne doğru özetlemeye çalışayım. İlk yıllarda gittiğim her ortamda, (cafeler, berberler, evler) bir Türkçe gazete mutlaka görüyordum, bu da o dönemlerde gazetelerin okunduğunu, insanların hâlâ geldikleri yerdeki gelişmelere ilgi duymakta olduklarını gösteriyordu bana göre. Hatta daha ilginci, o dönemde Türkiye'de çıkan gazeteler bir gün sonra buraya gelirdi, yani gelişmeler bir gün geriden takip edilirdi ve gazetelerin içerikleri de tamamen Türkiye idi. O dönemde yeni olmamdan ve yeterince Almanca bilmememden dolayı çevremdeki gelişmeleri WDR radyosunun yarım saatlik Türkçe haber programından takip ederek öğrenirdim. Türkçe Televizyon kanalı olarak da sadece TRT İNT vardı. Bence bu dönemler Türkçe gazetelerin altın çağlarıydı.

Aradan geçen yıllar içinde bu gazeteler Avrupa sayfaları, Avrupa ekleri çıkartarak buradaki gündeme de yer vermeye başladılar, çünkü insanların artık yaşadıkları yerdeki gelişmelerden de haberdar olmak istediklerini fark ettiler. Bu sıralarda Avrupa'ya yönelen Türkiye gazetelerinin sayısı arttı, fakat bazıları pazarda yeterli pay edinemeyince geri çekildi. Aynı dönemlerde çanak antenlerle Türkiye'deki birçok yayın kanalı Avrupa'ya yayın yapmaya başladı, bunun sonucu olarak da görsel medya gazete satışlarını biraz geriletti. Evlere gazete alma oranları düştü, geriye sadece Türkiyelilerin ortak buluşma alanları olan kahveler, dernekler ve camiler gibi yerler kaldı. Daha yakın zamanlara gelince, en büyük darbeyi internet ve sosyal medya indirdi yazılı basına. İnsanlarımız merak ettikleri gelişmeleri internet üzerinden takip etmeyi tercih eder oldular, özellikle genç kuşaklar. Hatta günümüzde sosyal medya üzerinden "son dakika", "flash

gelişme" şeklinde paylaşımlarla anında kitlelere ulaşılabiliyor, gazeteler ise bu gelişmeye ancak ertesi gün yer verebiliyorlar. İşte gazetelerin bugün eski rakamların yüzde 10'una gerileme süreci de böylece oluştu. Hatta büyük heveslerle Avrupa'da bürolar açan, matbaa satın alıp, baskıyı buralarda yapan Türkiye gazeteleri günümüzde bundan vazgeçerek, tüm işlerini tekrardan Türkiye'den yürütmeye çalışmaktalar. Bundan sonrası da bence çok parlak gözükmüyor. Bu çöküş normal ve öngörülebilir bir durumdu.

- Türk günlük gazetelerindeki bu korkunç gerilemeyi siz nasıl görüyorsunuz? Sadece okurların ilgisizliği ile mi açıklanmalı bu durum? Türkçe gazetelerin yıkımı sizce hangi sektörel nedenlere dayanıyor? Yani, Türk gazeteleri neler yaptı ve yapmadı ki, böyle ani bir bitişi yaşamaya başladı?

GÜNAL GÜNAL – "Bizim insanımız okumayı sevmiyor, okumayan bir toplumuz" gibi sözlere ben pek itibar etmiyorum. Türkiye'deki gazete ve kitap satışlarının düşük olması bir gerçek olmakla birlikte benim kastetmek istediğim farklı bir şey. Bu gazeteler, okurlarına onların ilgisini çekecek haber ve bilgiyi yeterince ulaştıramadılar. Bu konuda en başarılı oldukları alan ise spor sayfaları oldu ve bugün satılan gazeteler bence bu spor sayfaları için alınmakta.

TÜRK GAZETELERİ MAKİNEYE PARA VERDİ, İNSANA YATIRIM YAPMADI.

Yani okuyucu ilgisizliğinin yanında, gazeteler Avrupa'da matbaalara, bürolara yatırım yaparken personel yetiştirmeye ve ciddi bir kadro oluşturmaya önem vermediler, yani insana yatırım yapmadılar. Diğer bir nedense, genelde tüm dünyada yazılı basın büyük bir hata yaparak, online sistemine de geçti. Hatta dünya çapında çok bilinen gazeteler kapandı, bazıları ise sadece online yayın hayatlarını sürdürmekteler. Bence kağıt üzerinde kalmalı ve yola böyle devam etmeliydiler. Türkiye gazetelerinin gerilemesinde yerel olarak çıkarılan gazete ve dergiler de az da olsa etkili oldular.

YENİ PROJELER

- Türkçe okuyan insanlar yok değil. Sadece Almanya'da 3 milyon Türkiye kökenli insan yaşıyor. Bu insanların Türkçe gazetelere tamamen ilgisiz olduğu söylenemez. Ama gözle görünür bir biçimde yerleşik gazetelere karşı ilgisizler... Yani bir ilgi için neler olmalı bu sektörde? Yoksa her şey boşuna mı?

GÜNAL GÜNAL - Biraz önce bahsettiklerime dayanarak söyleyebileceğim tek şey artık çok geç olduğu. Bir tek çıkış yolu olabilir, ama Türkiye gazeteleri de buna yanaşmazlar. Herhangi bir yayınevi çıkıp "Ben sadece Avrupa'da yayınlanan ve burada oluşturacağım ciddi bir ekiple yeni bir gazete çıkarıyorum ve bunun için de Avrupa'da yeni bir yatırım yapıyorum" demeli. Bunu da söyleyecek bir yayınevi bulmak oldukça zor ve hatta Avrupa'da bunu yapacak yeni bir yatırımcı bulmak da, bir o kadar zor.

Bütün bunlara rağmen böyle bir gereksinim var, bunu da ancak yerel bazda yaşam savaşı veren gazete ve dergilerin birlikteliği ile uzun zamana yayarak, belki gerçekleştirmek mümkün olabilir. Kısa vadede birbirine yakın yayın organları bir araya gelerek daha geniş bir alanda (birkaç şehirde) daha yüksek tirajlı bir yayın organına dönüşebilirler. Orta vadede ise bu, eyaletler düzeyine çıkarılabilir. Uzun vadede de tüm bu organların birleşmesiyle ülke ve hatta Avrupa çapında ciddi bir yayın organı hayal edebiliriz.

- Türk gazetelerinin en tanınmış markaları dibe vurdu, ama Türkçe yerel basın diye bir tür mucize de var özellikle Almanya ve Avusturya'da. Eğer interneti de sayarsak, Türkçeli insanlar günlük Türkçe gazeteleri satın almıyor, ama haberlere ulaşmanın yolunu yine de bir biçimde buluyor. Özellikle haber sitelerinden kendine yarayanları seçebiliyorlar. Siz bu alanda Aachen gibi küçük bir bölgede ciddi bir başarının sahibisiniz. Yerel Türkçe basını nasıl değerlen-

diriyorsunuz? Avrupa'daki Türkçenin geleceği bu yerel gazetecilikte mi yatıyor?

GÜNAL GÜNAL - Almanya'ya geldiğim günden beri bulabildiğim Türkçe yerel gazete ve dergileri toplamaya, incelemeye ve arşivlemeye özen gösterdim. Yerel yayın organlarının Türkçenin geleceğinde payı vardır ancak öncelikle birçoğu kendi Türkçelerini düzeltmelidir.

Yerel basın konusundaki gözlemlerimi şöyle özetleyebilirim: Yayın hayatına başlayan birçok yerel gazete ve dergi ciddi ön planlamalar yapmadıkları için, maddi nedenlerden dolayı kısa sürede kapanmak zorunda kaldı. Parmakla sayılabilecek kadar yerel veya bölgesel yayın organı ise uzun soluklu olmayı başarabildi, onların da hakkını yememek lazım.

BAŞARIMIN KRİTERLERİ

Sizin, "Aachen ve çevresinde yarattığım bir başarı" olarak bahsettiğiniz dergimde, geçmişte yaşanan olumlu olumsuz örnekleri de dikkate alarak belirli kriterlerle yola çıktım. Bu temel kriterleri şöyle özetleyebilirim:

1. Çıkarmış olduğum Almanca yayın organları nedeniyle, Türkçe bir dergiye en fazla iki aylık periyotlarla zaman ayırabilirdim, bu nedenle dergimizi üç yıldır iki ayda bir çıkarıyoruz.

2. Gazete ve dergi kavramları pek dikkat edilmese de farklı içerikler taşıyor. Gazete o gün okunulur ve atılır, kimse gazeteyi pek saklamaz, oysa dergi daha uzun süreli okunma şansına sahiptir.

BİZİM İNSANLARIMIZA VE YAŞADIĞI ORTAMA GEREKTİĞİ GİBİ YER VEREN BİR MEDYA MÜMKÜN.

Bugün birazı, yarın birazı okunabilir, yani daha uzun ömürlüdür. Bu nedenle dergi formatında karar kıldım. Aylık ya da iki aylık gazete olmaz, en fazla haftalık gazete olabilir.

3. Dikkatimi çeken en önemli neden şuydu: Alman yayın organlarında bizim insanlarımıza neredeyse hiç yer verilmiyordu. Yerel Alman medyasında çıkan genel profilimiz, çete savaşları, banka soygunu, cinayet vakalarında yer alan haberlere mevzu olmaktan öte değildi, bu nedenle dergimi güncel haberler yerine; yaşadığım bölgede kendi alanlarında güzel işler yapan, başarılara imza atan, kültürel çalışmalar yapan insanları, sanatla uğraşanları tanıtmayı; yaşadığımız fakat çok iyi tanımadığımız şehrimizi tanıtmayı ve bunun yanında belediyenin ve bazı kurumların Almanca bilmeyen veya az bilen vatandaşlarımıza Türkçe broşürlerle bilmeleri gereken yasal düzenlemeler ve uygulamalar hakkındaki bilgilendirmeyi, ana dillerinde aktarmayı hedef alan bir çizgi edindim... Haber yerine, yerel bilgiyi temel alan bir dergi.

DAHA İLERİ GİTMEK İSTİYORSAK GÜÇLERİMİZİ BİRLEŞTİRMELİYİZ

4. Bir derginin içeriği kadar baskı ve kağıdının kalitesinin de önemli olduğunu fark ettim. Bu nedenle dergimin basım ve kağıt kalitesine önem verdim ve yaşadığım şehirdeki Alman dergileriyle rekabet edebilecek özellikte baskı ve kuşe kağıda karar verdim.

5. Derginin herhangi bir politik veya dini, mezhebi bir görüşü olmamalıydı. Bu sayede dergimiz her kesimden insana ulaşmalıydı.

6. Her eve bir dergi konseptiyle, nüfus oranımızdan yola çıkarak dergi adedini belirledik.

7. Yüzde 100 yerel bir dergi olmalıydı ve her yere dağıtılmalıydı.

8. Dergi her aşamada, katkı sunmak isteyen herkese açık olmalıydı.

Temelde bu kriterlerle çıkarttığım "Bizim Aachen" dergisi, üç yıldır aynı çizgide çıkmaktadır. Okurlarımızdan gelen haberlere de yer vermek konusundaki eleştirilere de cevap olabilmek amacıyla da "Sizin Aachen" diye yeni bir dergiye de başlamayı düşünüyoruz, bu tamamen okuyucudan gelen haberlerden oluşacak. Kendi alanında farklı bir dergi planlıyoruz.

Başka bir alandan, ani bir kararla basın sektörüne geçmiş birisi olarak aklıma gelen ilk şey bir Türkçe dergi olmadı. Almanya'da yaşayan biri olarak hedef kitlemi Almanlar ve hatta hâlâ yazılı basını okuma alışkanlığı olan bir nesile yönelik (50 yaş ve üzeri) bir dergiyi dokuz yıldır çıkarmaktayım. Bizim Aachen dergisi açık söylemek gerekiyor ki eksikliğini duyduğum ve ben yapmazsam başka birilerinin yapmayacağını düşündüğüm bir şeydi. Başarı dediğiniz şeyin belki de temeli şu: Alman mantığıyla bir Türkçe dergi çıkarıyorum, dergimizin internet adresi **www.bizimaachen.de**, orta vadedeki planlarım için de internette bir ismi şimdiden satın aldım: **www.bizim.nrw**... Fakat online dergi olarak değil, sadece dergimiz hakkındaki bilgilere online ulaşılabilecek internet siteleri.

Son olarak şunu söylemek isterim; yerel bazdan biraz daha ileriye gitmek istiyorsak güçlerimizi birleştirmeliyiz, bu alanda ben herkese, her yerde, her türlü katkıyı vermeye hazırım. Gerek birleşerek daha genel alanlarda Türkçe dergi çıkarma konusunda, gerekse de basın sektöründe olan dostlarımın, Almanca yayınlar çıkarma istekleri konusunda deneyimlerimden faydalanmak istemeleri halinde severek katkı sunabilirim.

(FHF)

www.binfikir.be

© AYPA | Fotoğraflar: Mustafa Temel)

HAMBURGER BAHNHOF MÜZESİNDE "İZLERİMİZ"

Alman başkentinde arabesk ve Türk pop kültürü

BERLİN Türkiye'nin önde gelen sanatçılarından Gülsün Karamustafa, arabesk, gecekondu ve çağdaş pop kültürün sadece Türkiye'de değil, "göçebeler" üzerinden Berlin'e nasıl yansıdığını ve "kimlik kurucu" niteliğini sergileştirdi. Haziran ayında açılan ve 23 Ekim 2016'ya kadar Hamburger Bahnhof -Museum für Gegenwart salonlarında sürecek olan "Chronographia" başlıklı sergide, sanatçının son 40 yıla yayılan çalışmalarından örnekler bir kompozisyon halinde izleyici önüne çıktı.

Çeşitli tarzlardan yararlanarak geçmişi ve bugünü harmanlayan Karamustafa'nın tüm çalışmalarının merkezinde göç, siyasal nedenlerle maruz kalınan "göçebelik", pop kültür, feminizm ve toplumsal cinsiyet, Batı'nın Ortadoğu toplumlarına bakışıyla tartışma gibi tema ve başlıklar yer alıyor. Melani Roumiguiri'in küratörlüğünde gerçekleştirilen 110 parçalık Berlin sergisinde, zaman içindeki örtüşmeler ve dallanıp budaklanmalar da irdeleniyor. Karamustafa'nın çalışmaları kronolojik olarak sıralanmıyor, temaya göre gerçekleştirilen bir düzen içinde ve güncel söyleme göndermelerle sunuluyor.

ARABESK, FİLM VE VİDEO KASETLERİ

Bu arada, sergi çerçevesindeki toplantılar da sürüyor. 3 Eylül'de yapılan ve Dr. Çiçek Bacık ile Can Sungu ve Ali Yıldırım'ın da katıldığı bir tartışmalı toplantıda, arabesk ve Türk pop kültürünün Almanya'da bu kadar hızlı yayılmasının anlam ve sonuçları değerlendirildi. "Almanya'ya yabancı" kültürel renklerin bu ülkedeki Türkiye kökenli toplum üzerinde nasıl "kimlik kurucu" bir etkisi olduğu masaya yatırılırken, "bi'bak e.V." Sanat Yönetmeni Can Sungu, Avrupalı göçmen sanatçıların eserlerinden görüntüler ile Türk filmlerinden örneklerden oluşturduğu ve çeşitli festivallerde gösterdiği filmi sundu.

Gazeteci ve çevirmen Ali Yıldırım da 1980'lerde arabesk ve pop kültürün video kasetleri üzerinden Almanya'ya girişini kendi "Ceylan Video" macerasıyla ilişkilendirerek anlattı. Yıldırım, Almanya'ya Türk sinema filmlerinin nasıl getirildiğini, önceleri Alman sinema salonlarının haftanın belirli günlerinde birkaç saatlik kiralanarak müzik showlar eşliğinde gösterildiğini, sonraları 16 mm ve 8 mm'lik filmlerin kiraya verildiğini ve en sonunda da video kasetlerin yaygınlaşması ile VHS, Beta ve 2000 sistem video kasetler ile Türk girişimcilerin pazardaki talebi gidermek için bir tür video endüstrisi oluşturduğunu belirtti. Yıldırım, "Berlin'deki göçmenlere Türk filmlerini seyrettirmede ayrıcalıklı bir yeri olan, bu işin öncülerinden emekli öğretmen rahmetli Kazım İsmailçebi'yi böyle toplantılarda anmamız gerekir. Ayrıca Avrupa'daki videoculuk tarihinde önemli bir yer tutan dönemin Türk Kan Video şirketinin sahibi Dr. Sabri Demirdöğen'in nasıl 'Yeşilçam'ı satın alan Urfalı' olarak gazete manşetlerine geçtiğinden söz etmek de yerinde olur" diye konuştu. Yıldırım, sürecin yansımalarını yorumladı.

ARABESK VE DİĞER TÜRK POP KÜLTÜR ÖRNEKLERİNİN "KİMLİK KURUCU" ETKİSİ DE OLDU.

Frankfurt
Seyahatnamesi
AHMET HAŞİM
Grafik Roman olarak
YAKINDA!

BERLİN'deki KİTAPÇINIZ!

gökkuşağı kitabevi
regenbogen buchhandlung

Adalbertstraße 3
10999 Berlin
Tel. 030/26 30 31 46
Fax: 030/26 30 31 47

Email:
regenbuch@yahoo.de
Web:
www.regenbogen-buch.net